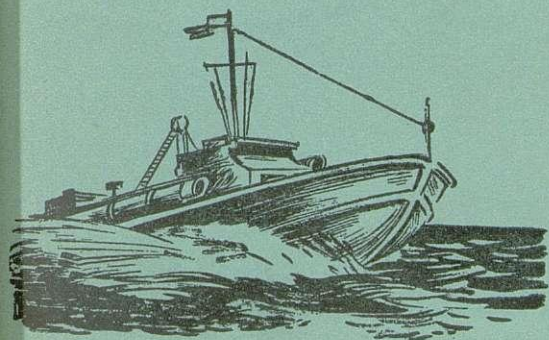

Морски ПРЕГЛЕД

1960

4

МОРСКИ ПРЕГЛЕД

№ 4
Ю Л И
1960 г.

Списание
на
ВОЕННО-МОРСКИЯ ФЛОТ

☆
IX (VII)
година

СЪДЪРЖАНИЕ

	СТР.
Уводна — 16 години военно-морски флот на социалистическа България.	3
☆ — Да полагаме непрестанни грижи за поверената ни бойна техника	10
Капитан 1 ранг Н. Н. Горшков — Работата на щабните офицери от корабното съединение.	16
Капитан 3 ранг Н. Николчев — Планиране, организиране и осъществяване преход на конвой по море.	24

ОБУЧЕНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ

Майор Дж. Кръстев, капитан 3 ранг П. Петров — Съвместна съсредоточена стрелба от кораб и брегова батарея по една морска цел.	33
Капитан 2 ранг П. Петров — Социалистическото съревнование в тясна връзка с учебния процес и неговото отчитане	44

ТЕХНИКА И ЕКСПЛОАТАЦИЯ

Инж. капитан 3 ранг Д. Димитров — Радиосмущения и борбата с тях.	53
--	----

Новости в корабната техника

Кораб върху въздушна възглавница	62
--	----

ИЗ ЧУЖДЕСТРАННИТЕ ФЛОТИ

Някой въпроси по подготовката и използването на подводните пливци във флотите на капиталистическите страни.	64
---	----

ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ

Вл. Павлов — Участието на С. О. Макаров в Освободителната руско-турска война (1877-1878 г.).	69
--	----

Боеи и революционен календар на флота	75
---------------------------------------	----

Военно-морска хроника	78
-----------------------	----

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: Г. Пожарски (председател), К. Арабаджиев, Ив. Бодев, Л. Бончев, В. Драгнев, Г. Иванов, К. Константинов, Б. Марев, Н. Михов, Т. Пенев, Ив. Сербезов (отговорен редактор) В. Янакиев.

Технически редактор и коректор М. Дживри

ИЗДАТЕЛ Военно-морски флот

Адрес на редакцията:

Поделение 20400 — списание „Морски преглед“ — Варна

Дадена за печат на 15. 06. 1960 год.

Излязла от печат на 20. 07. 1960 год.

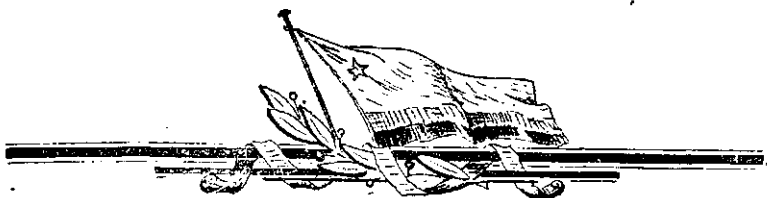
Печатни коли 5

Поръчка № 144

Формат 1/16 — 65/92

Годишен абонамент 20 лв.

Печатница на поделение 20400 — гр. Варна

16 ГОДИНИ ВОЕННО-МОРСКИ ФЛОТ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА БЪЛГАРИЯ

На 14 август българският народ и неговите въоръжени сили отново ще чествуват празника на Военно-морския флот. Роден в бурните дни на героичното деветосептемврийско народно въстание през 1944 год., Военно-морският ни флот расте и възмъжава паралелно с укрепването и възмъжаването на своя връстник — народната власт. Ядро на обновения ни народен флот след 9 септември 1944 год. станаха поделенията на народоосвободителната въстаническа армия и бойните групи на Партията, изнесли върху плещите си жестоката кървава борба за освобождението на народа ни от игото на немските окупатори и българските експлоататори. Под непрестанните грижи на Партията, Военно-морският флот израсна като съвременен военен флот, годен, заедно с народната армия, да брани завоеванията на социалистическата ни Родина от всякакви посегателства — външни и вътрешни.

Нашият народен флот стана законен наследник на всичко положително, което създадоха българските моряци в миналото. Кратката, но героична история на българския Военно-морски флот, стана за командирите и матросите от новия ни флот богат извор за патриотично и воинско възпитание. Тази история води началото си още със славните подвизи на българския кораб „Голубчик“ по време на Сръбско-българската война през 1885 год., минава през героичната атака на турския крейсер „Хамидие“ от българските торпедоносци по време на Балканската война, обогатява се от широко разгърнатото се революционно движение във флота, ръководено от Българската комунистическа партия още от началото на нашия век, та чак до победоносния 9 септември 1944 година.

Величави прояви на това движение записани със златни букви в революционната история на флота, увенчани с ореола на неувяхваща слава са бунтът на крейсера „Надежда“ от 1918 год., голямата флотска революционна антимилитаристическа организация, разкрита през 1933 г., активното участие на военните моряци във въоръжената борба против хитлеристките окупатори и техните български слуги през периода 1941-1944 година. В това революционно движение получиха първа закал-

ка такива видни синове на нашата партия, като Антон Иванов, Иван Загубански, Н. Й. Вапцаров, Стоян Палаузов и много други. През годините на съпротивителното движение взеха активно участие десетки военни моряци. В огъня на тази борба намериха гибелта си прекрасни борци-моряци, като Димитър Савов (Такича), Максим Илнев, Вълко Пушков, Васил Тодоров и др. Когато фашистките изверги предлагат на Димитър Савов да подпише молба, за да бъде помилван, той гордо заявява: „Да имам честта да бъда политзатворник със смъртна присъда, да се наричам болшевик и да прося милост? Няма да подпиша!“ Имено тези безсмъртни образи на моряците-революционери винаги са сочели и сега сочат на матросите и командирите от новия ни флот пътя на безпределна верност към делото на Българската комунистическа партия и трудовия български народ.

Въоръжен с тези традиции, народният Военно-морски флот, по призова на Партията, още през първите дни след освобождението на страната ни се включи в Отечествена война и даде своя принос за доразгромяването на хитлеристките пълчища. На Дунав и на Черно море нашите кораби действаха рамо до рамо със съветските матроси. Катерите-миночистачи на Черно море, учейки се от съветските моряци-минобори, тралеха в наши и румънски води и обезвредиха съвместно повече от 500 мини. Включени на подчинение на съветската трална бригада, миночистачите от Дунавска флотилия преведоха зад трал повече от 460 кервана и обезвредиха повече от 90 мини. Съветското командуване високо оцени бойните действия на българските моряци, 26 от които бяха наградени със съветски ордени и медали. По такъв начин рамо до рамо със съветските военни моряци, учейки се от тяхния боен опит, следвайки примера им, българските моряци записаха първите героични страници в своята бойна летопис. В огъня на съвместните действия се роди, укрепна и закали братската бойна дружба между българския и съветския Военно-морски флот. Тази дружба стана свещена традиция на българските военни моряци.

След победоносното завършване на Отечествена война, Българската комунистическа партия и народното правителство взеха енергични мерки за развитието и укрепването на младия ни социалистически флот. „Сега, когато освободителната война е завършила и настъпи мирен период — подчертаваше Георги Димитров — ние трябва да помним, че защитата на историческите завоевания от 9-ти септември, осигуряването на свободата, независимостта и разцвѣта на България, се нуждаят от предана на народа, културна, добре въоръжена и боеспособна народна армия“.

На нашата страна беше необходим макар и малък, но боеспособен съвременен флот. И с помощта на братския Съ-

ветски съюз, на Съветския военно-морски флот, под мъдрото ръководство на нашата любима Комунистическа партия, такъв флот беше създаден. Само за няколко години за него бяха подготвени нови командни кадри, до смърт предани на делото на социализма и комунизма. Обучението и възпитанието на личния състав бяха изградени на основата на принципите на съветската военно-морска наука — най-прогресивната военно-морска наука в света. За флота бяха доставени нови съвременни кораби и бойна техника. Остана далече назад времето, когато той разполагаше само с наследените от буржоазията няколко полупрогнили корита.

Командните кадри на флота обаче добре разбират, че колкото и съвършена да е техниката, с която разполага флота, неговата боеспособност в крайна сметка зависи от това, как е усвоена тази техника, зависи от политическата съзнателност и идейна убеденост на хората, които управляват техниката. Флотските командири и политработници, партийните и комсомолски организации помнят указанията на великия Ленин, че „без инициативен и съзнателен войник и матрос е невъзможен успехът в съвременната война“. За това те отдават всичките си сили и умение за разгръщане на широка възпитателна работа сред личния състав, за повишаване неговата политическа съзнателност и боева активност. Ярък израз на непрестанно растящата политическа съзнателност на флотския личен състав, на неговото морално-политическо единство, на предаността му към делото на Българската комунистическа партия е всеотдайността, с която той участва в борбата за издигане бойната мощ на нашия флот. Въдъхновени от трудовия ентузиазъм, който залива страната ни, от себеотрицанието, с което трудещите се воюват за изпълнение величествената програма на Партията за ускорено икономическо развитие на Родната ни, воините от флота също не жаят силите си, за да овладяват все по-задълбочено военно-морското дело. За какво друго, ако не за висока политическа съзнателност на матросите и командирите от нашия флот говори широко разгръщането се социалистическо съревнование за по-високи успехи в бойната и политическата подготовка, борбата за увеличаване броя на отличниците, за усвояване на две и повече специалности, за постигане на пълна взаимозаменяемост, многобройните почини, които ежедневно се раждат по корабите и поделенията.

С всяка година социалистическото съревнование във флота взема все по-широки размери. В него участвуват не само матросите, но и офицерите. В благородната социалистическа надпревара непрекъснато расте броят на отличниците — воини и поделения, укресва мощта на родния ни флот. Какви размери е взело съревнованието във флота, тази година например, говорят следните факти: 65 % от личния състав на поделението, в което

служи офицерът Петров, а също така и в поделението, където служи офицерът Дамянов, са поели обещания да станат отличници по бойната и политическата подготовка. За отлични резултати през настоящата година се борят 407 бойни постове, 25 бойни части и около 25 кораби и роти. Особено ценен е подетият във флота почин „За комсомолски бойни постове“. За това високо звание се борят 63 бойни постове и много бойни части, кораби и служби. Гордост за флота са такива комсомолци отличници, като старшина 2 степен Димо Нейчев Баев — командир на боен пост — отличник. Сега колективът на неговия боен пост се бори за званието „Комсомолски боен пост“ и никой не се съмнява, че това високо звание ще бъде завоювано. Младши сержант Костадин Петров — командир на планшетна група, завоювал последователно 5 специалности: — планшетист, визьорчик, разузнавач, телефонист и радист. Старшина 2 степен Тодор Христов Велков — отличник по бойната и политическата подготовка, вече трета година в службата си не е допуснал нито едно дисциплинарно нарушение и много други.

През настояща година се разгърна истинско движение за повишаване техническите знания на целия личен състав. Изградени са множество технически кръжоци, лектории и други форми на военно-техническата пропаганда, чрез които матроси, старшини и офицери обогатяват военно-техническата си култура и по успешно овладяват оръжието и бойната техника, които народът им е поверил.

Един от най-важните фактори за успехите на българските военни моряци, както и за цялостното изграждане и развитие на нашия Военно-морски флот, е дружбата и сътрудничеството ни със съветските военни моряци, изучаването и използването на техния неизчерпаем опит. Ако за българския народ, както учеше Георги Димитров, дружбата със Съветския съюз е тъй жизнено необходима, както въздухът и слънцето за всяко живо същество, и опитът на съветските хора творчески приложен в нашите условия играе решаваща роля за успешното развитие на страната ни по пътя на социализма, то за Българският военно-морски флот дружбата със Съветския съюз и изучаването на неговия богат опит са първо условие за изграждането му като съвременен флот, надежден страж на водните граници на Родината. Всеки български военен моряк счита за пръв свой дълг да изучава съветския опит, да се учи от него, да го внедрява в своята практика. Нима биха били мислими успехите, които ние постигнахме без братската съветска помощ. Ето защо ние и в бъдеще ще продължим да се учим от този опит. Това е най-сигурната гаранция за успешното изпълнение на задачите, които Партията и народното правителство ни поставят. Враговете никога не ще

успеят да разрушат нашата вяра и любов към братския съветски Военно-морски флот, както никога не ще успеят да разрушат признателността, вярата и любовта на народа ни към великия Съветски съюз.

Източник на силата на нашия военен флот се явява партийното ръководство над него. Българската комунистическа партия полага непрестанни грижи за правилното изграждане и развие на флота. В тази си дейност тя се ръководи от всепобеждаващото учение на марксизмо-ленинизма, от мъдрите ленински указания и принципи за строителството на въоръжените сили. Особено важно значение за правилното изграждане на армията и флота имат историческите решения на Октомврийския пленум на ЦК на БКП. Пленумът с пределна яснота обоснова ролята и значението на партийно-политическата работа за правилното изграждане, обучение и възпитание на армията и флота, определи задачите на командирите—единоначалници, политорганиците и партийните организации за издигане равнището на тяхната бойна готовност и боеспособност. Пленумът дебело подчерта, че сега е много важно да се осигурява в нашата армия и нейния флот дружна работа между командирите и политработниците, че в единството на действията на командирите, политработниците, партийните и комсомолските организации се крие залогът за всички успехи по обучението и възпитанието на личния състав.

През м. май т. г. се състоя Петата общоармейска партийна конференция. Тя обобщи натрупания опит и направи равносметка на работата на командирите, политработниците, партийните и комсомолските организации по изпълнение решенията на Октомврийския пленум. Конференцията направи извода, че в резултат на прилагането на дело историческите решения на Октомврийския пленум, максимално е повишена творческата активност на целия личен състав, че особено много нарасна активността и ролята на партийните организации в решаването на всички въпроси от живота и задачите на поделенията и на тази основа боеспособността и бойната готовност на частите и поделенията е издигната на нова висота. Петата общоармейска конференция обаче констатира, че в някои поделения на армията и флота имаме по същество нарушено единоначалие, като отделни командири — единоначалници са сдали командирските си функции на партийните организации и са се „скрили“ зад тях, че има още много да се желае по укрепване на дисциплината и създаването на твърд, уставен ред, по подобряване съдържанието на идеологическата работа, по отстраняване слабостите в стила и методите на работа на някои политоргани и пр.

Проведените партийни събрания в поделенията на флота, на които се разгледа работата на партийните организации в

светлината на решенията на Петата общоармейска партийна конференция показаха, че у нас във флота посочените от конференцията недостатъци намират място в по-голяма или по-малка степен в различните поделения. И у нас се намират партийни организации, които се увличат в голо администриране, опитват се да подменят командирите — единоначалници и с това грубо нарушават един от основните ленински принципи в изграждането на армията и флота, не разбират, че методите на партийната работа се свеждат преди всичко до методите на убеждението и възпитанието, масовата политическа работа сред хората. В някои поделения на флота силно е понижена служебната и партийна възискателност, което е довело до отслабване воинската дисциплина сред личния състав. Намират се още командири и политработници, които не познават добре новите уставни и не са взели необходимите мерки за насаждане твърд уставен ред в цялостния живот на поделенията. Тези и други недостатъци бяха ярко показани на споменатите партийни и комсомолски събрания. На тях бяха изтъкнати и конкретните им носители, начертах се пътищата за преодоляване на съществуващите слабости. Сега задачата е да се мобилизират усилията на всички военнослужащи и на първо място на комунистите и комсомолците, да се доведат до край изпълнението на взетите решения, да осъществим задачите, които Петата общоармейска партийна конференция постави пред нас — флотските комунисти и целия личен състав.

Само с упорит воински труд на матроси, старшини и офицери ще се превъзмогват трудностите, ще се отстраняват недостатъците и ще се умножават нашите успехи така, както иска от нас Партията и командването. В дружната работа на командири и политработници, на партийни и комсомолски организации, строго спазвайки принципите на ленинското единоначалие, е верният път за понататъшното укрепване на бойната готовност и боеспособност на Военно-морския ни флот, за понататъшното възрастване на неговите възможности, като сигурен защитник на морските граници на социалистическата ни Родина.

Винаги трябва да се помни, че в света съществуват сили, които ратуват за война, които в умопомрачението си не биха се спрели дори пред такова ужасно престъпление, каквото представлява разпалването на една термоядрена война. Наличието на влиятелни агресивни сили в империалистическите страни, и на първо място в САЩ, с особена релефност бе показано в последно време. Затова най-добре свидетелствуват злополучния случай със сваления над съветска територия американски шпионски самолет Ю-2 и торпилирането от американските империалисти на дългоочакваното Парижко съвещание на високо равнище. Докато съществуват тези сили вън, военните, сме длъжни да бъдем винаги на ирек, да пазим барута си сух, за да можем всякога, когато се наложи, да им дадем заслужен

отговор. Добре разбирайки тази повеля българските военни моряци нито за миг не бива да понижават своята революционна бдителност, да не отслабват усилията си за поддържане на висота боеспособността на своите кораби и подразделения.

Денят на Военно-морския флот ние, военните моряци, посрещаме преизпълнени с готовност всеотдайно да служим на нашата Родина и заедно с братските армии на социалистическите страни, начело със Съветската армия, да отстояваме делото на мира в целия свят.

Празникът на нашия Военно-морски флот ние посрещаме единни и сплотени около Българската комунистическа партия — нашата майка-ръководителка, готови всеки момент да изпълним с чест всяко нейно указание, в името на защитата на нашата скъпа социалистическа Родина — Н. Р. България.

ДА ПОЛАГАМЕ НЕПРЕСТАННИ ГРИЖИ ЗА ПОВЕРЕНАТА НИ БОЙНА ТЕХНИКА

Поддържането в изправност на въоръжението и бойната техника се обуславя от необходимостта да се държат в бойна готовност силите на флота. Едно от условията за успешно изпълнение на тази задача е сигурното и безотказно действие на оръжието, механизмите и апаратурата на корабите. Военният кораб е сложно инженерно съоръжение. Той е наситен с най-разнообразна и сложна техника. От сигурната и безотказна работа на всеки отделен механизъм, възел и детайл, зависи действието на целия комплекс от артилерийски, торпедни, свързочни, машинни и други уредби. Следователно, за да бъде сигурен личният състав в действието на поверения му кораб като цяло, той трябва да полага еднакви грижи и внимание за изправността на всеки механизъм, своевременно да отстранява и най-малките неизправности, които нерядко изваждат оръжието и техниката вън от строя. Ето защо още в мирно време в хода на бойната подготовка, наред с въпросите по изучаването и използването на оръжието и механизмите, трябва да се обръща сериозно внимание на тяхното поддържане и да се полагат грижи за изправното им техническо състояние.

Въпросът за грижите към бойната техника във флота е комплексен въпрос. Не може да се каже например, че корабът е боеготов, ако само машините, артилерийското, торпедното, свързочното и штурманското въоръжение са изправни, а такива „дребни“ неща, като взривателите на снарядите, противопожарните средства, аварийните средства и материали, херметичността на водонепроницаемите прегради, люковете, вратите и други са в неизправност. Напротив, корабът е в бойна готовност само когато всички механизми и системи, като се започне от кила и се свърши до мачтата, са в пълна изправност.

Кой трябва да осигури тази постоянна и всеотдайна изправност на бойната техника и въоръжение? Може би това са само съответните специалисти от чиято усърдна работа ще зависи доброто състояние на материалната част?

Основната тежест по поддържането на техниката се пада на специалистите, но те не са в състояние да направят всичко, колкото и да са подготвени и опитни. Тук са необходими усилията и вниманието на целия офицерски, старшински и редови състав. Но работата е там, че такива усилия не всякога и всякъде са на лице. Нещо повече — не рядко специалисти-техници, вместо разбиране и съдействие в благородните им усилия за поддържането на материалната част, срещат съпротивата

на командирите си, които не се съобразяват с техническите условия и норми на пейната експлоатация.

В устава за вътрешната служба на БНА като червена нишка е прокарано задължението за всекидневните прегледи и поддържане в изправност на оръжието и бойната техника. Прекъснем ли тази нишка от задължения на едно място — започват неблагоприятията и аварията.

Ето къде е, така да се каже, разковничето за поддържането на бойната техника и въоръжение. То се състои в непрекъснатите грижи от боеца — матрос до най-отговорния командир. Тези грижи, съчетани с ефикасния контрол и помощ от съответните щатни специалисти, са гаранция за доброто техническо състояние на бойната техника.

Трябва дебело да се подчертае, че особено решаващо значение за доброто състояние на материалната част има и отношението на партийните и комсомолски организации. Без тяхната активна намеса не могат да се очакват добри резултати в тази насока. И не е случаен фактът, че там където партийните и комсомолски организации са взели в свои ръце тези въпроси, добрите резултати са налице. Там са изключени аварията и нещастните случаи, а също така и резултатите по бойната подготовка са добри, защото са немислими добри резултати там, където личният състав се обучава с неизправна материална част.

Важно условие за поддържането и експлоатацията на бойната техника е нейното усвояване от целия личен състав, боравещ с нея. Непознаването на въоръжението, боеприпасите и механизмите на кораба води до несигурни действия с тях, неправилна експлоатация, слаби грижи по поддържането и недостатъчен контрол от страна на командния състав. При такова положение не могат своевременно да се откриват неизправностите и да се вземат мерки за тяхното бързо отстранение.

Поради тези и други причини в някои случаи грижите по пазенето и поддържането на артилерийското и стрелково въоръжение са недостатъчни и неефективни. Особено внимание трябва да се отделя на грижите за стрелковото оръжие. Доста често са случаите на неизправности по него. Основната причина за това е в неспазването на уставите и наставленията, издадени в БНА.

Какви основни положения не се спазват в това отношение?

Преди всичко не се оборудват уставно местата за почистване на оръжието, или там където има такова оборудване, то не е пълно. Не се спазва също така уставното положение, съгласно което при почистване на оръжието, трябва да присъствуват командирът на отделението, помощник-командирът на взвода и взводният командир, които да ръководят почистването и намазването на оръжието и след като бъде про-

верено от тях, да се постави на пирамидите. Трябва строго да се съблюдава — непроверено оръжие да не се оставя на пирамидите, а при почистването, преди да се намаже, да му се прави технически преглед.

Ако се спазват тези елементарни изисквания на устава в голяма степен ще се намалят повредите по стрелковото оръжие, изискващо войскови ремонт, и няма да съществуват такива технически неизправности, като незавинтени винтове на затилъка, магазина и гривните, незатегнати гривни, размястване на мушката и др.

Неспазването на експлоатационните инструкции при експлоатацията на механизмите и апаратурите по корабите води до сериозни повреди и аварии с тях. Освен това, в някой случай, се проявява истинско нехайство, като се забравят елементарните изисквания за съхранението, експлоатацията и ремонта на материалната част. Такива примери, като счупване на блока на двигател от замръзване на оставена в него през зимата вода, заstopориване на валовиния, следствие на действащ вал от това, че е забравено да се зашплентова гайката, притягаща фланеца и др., задълго изкарват от строя корабите. Тези повреди се дължат изключително на проявеното нехайство и с нищо не могат да бъдат оправдани, още повече, ако се случат през време на бой. Неправилно полаганите грижи по почистването и съхраняването на корабната техника и въоръжение може да въведе в заблуждение личния състав и командването за нейната изправност. Така например лошото почистване и боядисване на второто дъно може да доведе до ръждясване и пробиване на обшивката.

Слабите грижи по изазенето и поддържането се изразяват още и в несвоевременното откриване на неизправностите и отстраняването им, което довежда до ненормалното и бързо износване на отделните възли и детайли, а често пъти и до значителни аварии. Това особено е важно за оръжието, при което несвоевременното му отремонтiranje води до създаване на условия при провеждане бойната подготовка с него, а също така и аварии.

Познаването на материалната част оказва особено влияние върху полагането на грижи за поддържането ѝ в изправност. Там където техниката и оръжието не се познават, личният състав не знае как да я поддържа и грижи за нея, не умее бързо и ефективно да отстранява появилите се повреди и действията му при експлоатацията ѝ са несигурни и плахи. Ето защо, за да се осъществи правилна експлоатация и добри грижи, необходимо е качествено провеждане на занятията по специална подготовка, като тяхната целенасоченост е към практическото усвояване на материалната част.

Непрекъснатите грижи за бойната техника са тясно свързани и с правилната ѝ експлоатация. Това от своя страна налага

най-строго и безкомпромисно да се спазват експлоатационните инструкции. Не може да се говори за непрекъснати грижи, ако няма правилна експлоатация. Неспазването на експлоатационните инструкции влече след себе си неправилно действие с материалната част и аварии, а в някои случаи и до човешки жертви.

Например ако взаимоскопчването между затвора и лъжичката на една артилерийска установка не е осъществено, може да се получи при изстрел и откат затворът да удари лъжичката, да я счупи и изкара оръдието от строя, а също така да поразии и част от обслужващия личен състав.

Пускането на траловите понякога се прави при големи скорости на корабите, което може да доведе до скъсването им, а обирането се прави без подсушаване и гресиране на металическите части.

Често пъти пускането и натоварването на главните двигатели се извършва без да се прогрееят напълно, което довежда до тяхното бързо износване, а понякога и авария. Особено често са аварията при претоварване на двигателите, когато се буксира друг кораб.

Незамерването на изолацията на електромагнитните тралове, повдигането на изолацията на приборите за управление на стрелбата, несвоевременното извършване на осущката на оптичните прибори, безотговорното доливане на течност в противооткатните устройства от различни матроси обслужващи бойния пост, без това да знае командирът на бойната част, несвоевременното замерване на техническите параметри на РЛ станции и много други са примери, които показват, че се забравят и не се спазват инструкциите за техническата експлоатация на материалната част на корабите и бреговите съоръжения.

Отчетът за грижите към бойната техника е също така важно мероприятие, което трябва да се спазва от всички командири. Редовното водене на служебните книжки, формулярите и експлоатационните журнали, дават ясна представа за правилната експлоатация, за необходимостта от ремонти и за по-нататъшния живот на бойната техника. Фактически експлоатационната документация най-красноречиво говори за непрестанните грижи по поддържането на материалната част, като от нея може да се види кой командир как я е експлоатирал, поддържал и съхранявал.

За непрестанните грижи към бойната техника и въоръжение говорят и своевременно и качествено извършени ИПП и ИПР. Тези прегледи и ремонти се извършват от обслужващия личен състав в продължение на 2-3 дни, в които се отстраняват всички неизправности появили се през време на експлоатация, а освен това се извършва и основно почистване на техниката. За ония неизправности, които не могат да се отстранят от личния състав, трябва да се търси помощта на ремонтните предприятия. Освен това при извършването на ИПП и ИПР задъл-

жително се набелязват ремонтните работи, които трябва да се извършват от ремонтните предприятия през следващия текущ, среден или капитален ремонт. Съвестното изпълнение на ППП и ППР е гаранция за безотказно и прецизно действие на бойната техника и въоръжение, а също така и удължаване тяхния живот.

Сигурната експлоатация на механизмите и въоръжението на корабите много зависи от нейното качествено отремонтиране през текущите, средни и капитални ремонти. Качественото изпълнение на ремонтните работи зависи, както от ремонтните предприятия, така и от личния състав, който се явява стопанин на ремонтиращата се материална част. Съзнателното отношение, непрестанния контрол и активното участие на личния състав в ремонта на своя кораб е най-голяма гаранция за неговото качествено отремонтиране.

Трябва обаче да констатираме, че не всякога отношението на личния състав към ремонта на своя кораб е правилно. Има случаи, когато цялата работа и контролът по ремонта се оставя на съвестта на ремонтните предприятия. В този случай личният състав се явява като наблюдател и предявява претенциите си само при приемането на кораба, което е съвсем неправилно.

Ремонтният период трябва максимално да се използва за изучаването на техниката и въоръжението на кораба. През този период механизмите и въоръжението най-добре ще може да се изучат, тъй като се намират в разглобен вид. Участието пък на личния състав в ремонта има значение, както за неговото обучение по обозначаването, така и по възпитанието у него на навици за полагане на грижи към материалната част. Именно трудът положен за направата на този или оня детайл, отремонтирането на някои механизми, ще възпита чувството на стопанственост и социалистическа съзнателност към тях. Болно ще му бъде на този, който вижда, че никой нехайно се отнася и руши онова, за което той е положил труд. Този елемент би следвало добре да се осъзнае и използва от командирите на кораби и бойни части за обучението и възпитанието на личния състав през ремонтния период на кораба.

Като се има предвид важноста на ремонта особена отговорност се пада на командирите на кораби и бойни части при приемането на отремонтирания кораб. Необходимо е към работата на ремонтните предприятия да се проявява принципна изискателност и изключат всякакви компромиси за сметка на качеството на извършените ремонтни работи. По такъв начин ще се усилят съзнателните и с умение полагани грижи към материалната част и намалят аварията с нея.

Непрестанните грижи към бойната техника на флота придобиват още по-голямо значение като се има предвид, че тя е изложена на постоянното въздействие на влагата, както по корабите, така и по бреговите обекти. Това налага да се води непре-

кърсната борба за редовното провеждане на прегледите на материалната част и извършването на необходимите ремонти, за която цел следва своевременно да се донася за неизправностите. От друга страна ремонтните предприятия трябва своевременно и качествено да извършват ремонта на материалната част, което е също така гаранция за нейното безотказно действие.

Влагата и неблагоприятните метеорологически условия, в които се намира материалната част на корабите и бреговите обекти, налага да се вземат сериозни мерки за борба с ръждата и корозията, опазването на боеприпасите, оптиката, радиолокационната техника и другите апаратури, съоръжения и машини. Всекидневните непрестанни грижи към материалната част се явяват сигурна гаранция за нейната постоянна и висока бойна готовност и безотказно действие при експлоатация.

За осъществяването на тази задача са необходими много усилия, както от страна на личния състав завеждащ материалната част, така и от специалистите от щабовете.

Готовността и безотказното действие на техниката и въоръжението са гаранция за сигурната отбрана на родните брегове на нашата Родина.

РАБОТАТА НА ЩАБНИТЕ ОФИЦЕРИ ОТ КОРАБНОТО СЪЕДИНЕНИЕ

Кат. I ранг Н. Н. ГОРШКОВ

Особеност в работата на щабния офицер от корабното съединение се явява това, че неговата дейност протича по три основни направления: на корабите, в своя щаб и във взаимодействащите щабове и съединения.

За характера на тази дейност и някои методически прийоми ние искаме да разкажем в своята статия.

Работата на щабния офицер на кораба, независимо от ролята в която той се явява, се заключава в обучение на офицерския, старшински и матроски състав на кораба, в оказване помощ или в извършване на контрол на тяхната дейност.

В съответствие с корабния устав на ВМФ на СССР, флагманските специалисти отговарят за специалната подготовка на командирите на бойни части и началници на служби в корабното съединение, а на тези кораби където няма такива офицери, за подготовката на целия личен състав по своята специалност.

На този въпрос от корабния устав ние няма да спираме вниманието на нашите читатели.

Нас ни се иска по-подробно да се спрем на помощта, която щабните офицери оказват на личния състав от корабните съединения и която има особено важно значение за подготовката на корабите и частите.

Помощта на офицерите от щаб се явява особено необходима в периода, когато започне разработването на планове за бойната подготовка, набелязването на различни мероприятия по отработването на задачите по курса за бойната подготовка, изучаването на новите документи и указанията по организацията на бойната подготовка. Тук флагманските специалисти и офицерите от щаб са длъжни да дадат съвет как най-добре да се планира обучението на личния състав от всички категории, какви показни учения, занятия, сборова и други видове подготовки да се проведат.

Помощта също е необходима и при началото на бойното обучение на корабите и частите.

При това най-добрата форма на помощ ще бъде практическата работа с офицерите и старшините, да се покаже правилната методичност, да се извърши обективен разбор на проведените вече мероприятия на корабите по бойната подготовка, а не организиране на различни методически съвещания и инструктажи.

При откриване на сериозни недостатъци на корабите е необходимо в процеса на оказване на помощ подробно да се разберат тези недостатъци и да се покаже практически как трябва да се постъпи правилно.

Ние смятаме, че голяма помощ флагманските специалисти и офицерите от щаба оказват на корабите в тези случаи, когато те изучават положителния опит от бойната подготовка на един кораб и го довеждат до знанието на офицерите и старшините на друг кораб и във зависимост от своите възможности го разпространяват в цялото съединение.

Този опит е целесъобразно да се пропагандира при конкретни мероприятия като: показни учения или тренировки, при провеждане на занятия, или при работа с материалната част.

Осъществяването на ежедневен контрол за състоянието на бойната готовност на оръжието и техническите средства, за хода на бойната подготовка и другите страни на корабния живот, са едно от важните задължения на щабите офицери. При това особено значение имат периодическите проверки в хода на отработването на курсовите задачи, които се приемат от командирите на кораби, както и от командира на съединението и неговия щаб. Ако последните всякога се планират, то при отработването на курсовите задачи, които приема командирът на кораба е целесъобразно, по наше мнение, да се извършват внезапно. Такива проверки ще отрязават точно истинската картина. Нас ни се струва, че внезапната проверка на подготовката не личния състав на корабите от страна на щаба се явява също така и проверка на работата на флагманските специалисти по своята специалност в съединението.

Ако на корабите бъдат открити сериозни недостатъци в специалната подготовка на личния състав, то очевидно те ще определят стила на неговата работа, неговата успеваемост и последователност.

Всяка внезапна проверка е целесъобразно да се осъществява всестранно и да не се допускат условности. Например у нас в съединението ние се стремим всички внезапни проверки по първата курсова задача да извършваме с привеждане в готовност, излизане в море, отработване практическата връзка със самолети или постове за наблюдение, изпълнението на бойни стрелби и т. н.

Такъв метод не само позволява на офицерите от щаба най-добре и пълно да си уяснят състоянието на боеготовността на корабите, но и дава възможност на личния състав да види своите недостатъци, които те не са забелязали при отработва-

нето на тази или онази задача — по курса на бойната подготовка.

В периода на отработване от корабите на задачи по курса за бойната подготовка, предвиждащи съвместни действия на корабите от съединението, дейността на офицерите от щаба по ръководството на бойната подготовка придобива свършено друг характер. Това е така, защото корабите се готвят за изпълнение на задачи под непосредственото ръководство на командира на съединението.

Известно е, че при отработването на съвместните задачи се ръководим от план разработен от щаба. В него влизат основни мероприятия по подготовка на офицерския състав и на корабите в цялост (съвместни плавания, съвместно използване на оръжието, отбрана на съединението и др.).

Следователно при отработването на съвместните мероприятия най-подробно се проявяват действията на флагманските специалисти и офицерите от щаба по ръководството на бойната подготовка.

Изпълнявайки своята работа на корабите офицерите от щаба предават към тях повишени изисквания. Това е така, защото те вече са преминали курса за подготовка на единичния кораб и са готови за решаване на сложни задачи на море. Офицерите от щаба са длъжни да обръщат най-голямо внимание при подготовката на бойните части на корабите към използване на оръжието и техническите средства от групите кораби в своето съединение и съвместно със силите на други съединения. Флагманските специалисти от индивидуална работа с командирите на бойни части и служби на един кораб преминават към осъществяването на подготовката на офицерите от всички кораби на своето и взаимодействащите съединения.

При подготовката на груповите действия на корабите от флагманските специалисти, подведомствените бойни части, които са свързани с изпълнението на съвместни задачи, също така са длъжни да работят на корабите съвместно. Например съединението се готви за поиск и унищожаване на подводна лодка от група кораби. Най-важно и сложно в това действие ще бъде информацията на участващите кораби в поиска за мястото на подводната лодка, организацията на свръзката между корабите и навеждането им на лодката, груповото използване на противолодъчното оръжие и техническите средства за наблюдение. Ето защо флагманските специалисти от съответната специалност са длъжни да провеждат на корабите съгласувана работа при подготовката на бойните части на корабите от съединението за съвместно използване на оръжието и техниката.

Независимо от това в периода на отработването на съвместните задачи в съединението, контролът от страна на флагманските специалисти за хода на бойната подготовка непосредствено на корабите не трябва да отслабва.

При нас, в съединението, дежурният по шаб, за да може бързо да информира флагманските специалисти за следващите мероприятия по бойната подготовка на корабите, събира вторите екземпляри от денонощните сборни планове. Тези планове се изучават от офицерите в щаба и при необходимост (в зависимост от провежданите мероприятия на корабите), те или осъществяват контролни проверки на тяхната подготовка и изпълнение, или отиват на корабите за оказване помощ на личния състав.

Тази работа флагманските специалисти и другите офицери от щаба на съединението провеждат, като правило, по своя инициатива в зависимост от състоянието на бойната подготовка на корабите и познаването на обстановката.

В практическата работа на щаба на нашето съединение на кораба или групата кораби са се провеждали контролни проверки по изпълнението на който и да е въпрос от денонощния сборен план по бойната подготовка, а след това обстойно се разглеждаха резултатите от тази контролна проверка.

Така например ние проверихме организацията при провеждането на нощните тренировки на бойните постове, тренировките и знанията на офицерския състав по специалности и т. н., а неотдавна беше проверено състоянието на самостоятелната подготовка на офицерския състав. Както е известно в типовите седмични разписания е предвидено самостоятелната подготовка на офицерите и старшините да се провежда през определени часове на деня.

Резултатите от проверките показаха, че командването на отделни кораби недостатъчно следи, както за изпълнението на това изискване, така и за хода на самостоятелната подготовка.

Например някои офицери вместо самостоятелно да се занимават с тактическа подготовка или със специални въпроси, попълват журнала за бойна подготовка, формулярите на техническите средства, пишат отчети и т. н.

След извършената проверка в няколко кораба от съединението, бяха обобщени разкритите недостатъци и предложено на командирите на кораби да установят по задължителен начин провеждането на самостоятелната подготовка за старшините и офицерите.

При това на офицерския състав се е препоръчвало да разработват план за самостоятелната подготовка, занятията да се

провеждат в каюткомпанията на кораба под прекия контрол на командира на кораба или неговия старши помощник при пълно осигуряване с литература.

Вниманието на щаба към самостоятелната подготовка на офицерите и старшините благотворно повлияло на нейната организация. Нас ни се струва, че контролът по това тъй важно обучение не следва да отслабва, а да се засилва във всички флотове.

Офицерите от щаба са призвани да изиграят голяма роля при организацията и провеждането на разборите на тактическите учения, при излизането на корабите на море и други мероприятия по бойната подготовка.

Адмирал А. Г. Головкин в статията си „Да се развива в офицерите самостоятелност и инициатива“ писа:

„Очевидно наляга е необходимостта да се намерят такива форми на разбора, които да осигуряват най-активно участие на широк кръг офицери, особено командири на кораби, при обсъждането на преимуществото и недостатъците на използваните тактически прийоми, и те самите биха давали тласък на по-нататъшното развитие на творческата мисъл на офицерите“...

Ние считаме, че организирането на разборите, с творчески дискусии на тях, е една трудна, но важна работа на флагманските специалисти и офицерите от щаба на корабите и съединенията.

Те са длъжни не само да подберат материала за разбора, но и да подготвят офицерския състав на корабите и самите те да се подготвят към творческа дискусия.

Работата на офицера в неговия щаб се извършва и планира в съответствие със задачите по бойната подготовка, решавани от отделните кораби и съединенията като цяло, и се провежда в следните направления: подготовка към самостоятелно провеждане на занятия, учения и тренировки на корабите; контрол за хода на бойната подготовка в съединенията, както самостоятелно, така и в състава на целия щаб; изпълнение на задания възложени от командира и началник щаба по специални въпроси; обобщаване на опита по бойната подготовка по своята специалност; изпълнение на военно-научна работа; провеждане на планова тактическа и специална подготовка и водене на отчет по специална подготовка.

Успехът в работата на флагманския специалист (офицера от щаба) на корабите при провеждане на бойната подготовка по специалности ще зависи от това как той се е подготвил към провеждането ѝ. Щабният офицер, при подготовката си към занятия, учения и тренировки, е длъжен да обръща особено

внимание на тяхната организация и методическа страна, защото в дадения случай флагманския специалист не само обучава офицерите, старшините и матросите на кораба по специалност, но и с личен пример показва как методически правилно трябва да се провежда този вид бойна подготовка.

На щабния офицер доста често се случва да изпълнява многочислени задания на командира и началник щабна на съединението по специални въпроси. За да може тази работа да преминава при максимална полза, в щаба на нашето съединение е заведена практика, съставянето на такива задания за офицерите от щаба да се извършва за дълъг период (практически около за една година). Така в началото на текущата учебна година на флагманските специалисти трябва да се дава списък с конкретни теми, доклади, учения, семинари, които те са длъжни да разработват през годината. Такова перспективно планиране позволява на офицерите от щаба да отделят достатъчно време за изпълнение на задаването.

Обобщаването на опита по бойната подготовка на корабите е трудна област в работата на щабния офицер. Нейният успех зависи от познаването от страна на флагманските специалисти състоянието на бойната подготовка на корабите, личната творческа работа в тази област, от неговото запознаване с периодическата литература, която осветява въпросите на бойната подготовка по специалности и опитът на другите съединения. В щаба офицерите обобщават своите наблюдения, изучават опита, за да го предадат незабавно на корабите, да го направят достояние на офицерите, старшините и матросите, с други думи, да се използва на корабите.

Военно-научната работа е една от важните области на творческата инициатива на офицерите от щаба. По този въпрос в печата са публикувани много статии, давали са се препоръки по нейното организиране и методика на работа. Но следва едно да се признае, че недостатъци в тази област още има. Така в щаба още не навсякъде се е получило такова положение, щото военна-научната работа за офицера да стане негова организационна потребност.

Запланираната тактическа и специална подготовка на щабния офицер заема значителна част от работното му време. В нея влиза самостоятелната подготовка на офицера по текущата тематика на тактическата подготовка в групата на началник щаба, работа по заданията на щабните тренировки, изучаване периодически литературата по теорията на военно-морското изкуство, систематически занятия по специални въпроси в зависимост от служебното положение в щаба и други. Целенасочеността на тактическата и специална подготовка всецяло зависи от задачите на бойната подготовка решавани от съединението

през текущата година, а хода на обучението на офицерите от щаба по съдържание трябва да изпреварва отработката на тактическите задачи на отделните кораби и цялото съединение.

За отчитането на специалната подготовка на офицерите, а така също и на старшините от корабите, която се провежда под ръководството на флагманските специалисти ние няма да се спираме, тъй като тя се отразява в журнала за бойната подготовка на флагманския специалист. Формата и правилата за нейното водене е установено от централното управление.

Известна част от времето на щабния офицер се използва за работа във взаимодействащите щабове и съединения. По наше мнение, в съвременни условия на тази област от неговата работа, следва да се обърне голямо внимание. Към нея могат да се отнесат: изучаването на бойните възможности и подготовка на силите и средствата на взаимодействащите съединения; съвместна подготовка на тактически и специални въпроси; участие в тактически игри и учения и съвместно изпълнение на бойни упражнения.

Какви са основните направления в тази работа? Ще ги разгледаме подробно.

Офицерите от щаба при посещенията на взаимодействащите съединения най-подробно могат да изучават техните бойни възможности и подготовка към решаването на съвместни задачи по пътя на непосредственото участие при отработването на мероприятията по бойната подготовка и практическото изучаване действията на оръжието.

При това е важно да се получават такива знания, които биха позволили на офицерите от щаба грамотно да използват в боя техниката и оръжието на тези съединения, съвместно с оръжието и техниката на самите кораби, да знаят силните и слаби страни на оръжието и техниката на взаимодействащите части, особеностите на тяхното използване в обстановката на съвременния морски бой.

След изучаването на бойните възможности на взаимодействащите съединения, а понякога и паралелно с тях, е задължително да се провежда съвместна тактическа и специална подготовка с офицерите от щаба на взаимодействащите съединения.

Формите на тази подготовка могат да бъдат различни като се започне от простите щабни тренировки и групови упражнения и се стигне до такива сложни мероприятия, като командно-щабни учения на карта, съвместни тактически сборова, военнаучни конференции и подготвителни тактически учения на море

Командирът и началник щабът на съединението, решаващо главната задача в съвместните действия, организира тази подготовка, за добиване единство в използването на взаимодействащите сили и средства, при уметото отчитане на създалата се обстановка и подготовка на силите.

От практиката на миналата година много често съвместната подготовка с взаимодействащите щабове се заключаваше във взаимен обмен един-два пъти в годината на малобройна оперативна група при провеждането на командно-щабни учения. Провеждането на съвместни щабни тренировки, групови упражнения и тактически летучки е било рядко, ако не и изключено явление. И това разбира се беше недостатъчно.

Ние разгледахме (при това в общи черти) само част от въпросите намерили отражение в работата на офицерите от щаба на корабното съединение и смятаме, че тяхното обсъждане на страниците на списанието е напълно целесъобразно.

ПЛАНИРАНЕ, ОРГАНИЗИРАНЕ И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ ПРЕХОД НА КОНВОЙ ПО МОРЕ

Кап. 3 р. НИКОЛАЙ НИКОЛЧЕВ

Един от основните способи за извършване на морски превозки по море са конвоите, които представляват временно формирано съединение, включващо в своя състав транспорти и сили за охранение, и има за задача да осъществи превозка на жива сила, бойна техника или материални средства, от един пункт до друг, за определено време или към определен момент.

В настоящата статия ще се спрем на някои въпроси на планирането, организирането и осъществяването на преход на малък, вътрешен конвой.

Малките конвои, които включват в своя състав от един до пет транспорта, в сравнение със средните, големите и свръхголемите конвои, имат редица преимущества. При тях се постига по голяма скритност на подготовката и прехода, имат по-голяма маневреност, увеличава се оборотът на транспортните средства, в резултат от по-бързото им обработване, по-лесно се организират и осъществяват видовете отбрани, а управлението е по-облекчено. В съвременни условия, ако в системата на всекидневната бойна дейност може да се осигури отбрана на отделни транспорти от обикновени средства за нападение, може с успех да се приложи и методът за извършване на превозки с отделни транспорти, плаващи без непосредствено охранение, тъй като използването на УРС, ракети и атомни бомби срещу отделни кораби се явява нецелесъобразно.

Необходимите сили и средства за осигуряване на конвой се обуславят и определят от една страна от силите и средствата, с които противникът би въздействувал, и от друга страна от задачата, която конвойа има да решава.

Към силите и средствата, с които противникът би въздействувал върху конвойа могат да се отнесат ПЛ ПЛ, авиацията, УРС, ракетите от различни типове, мините, надводните кораби въоръжени с обикновено, ракетно и реактивно оръжие с обикновени и ядрени заряди. Очевидно е, че за осигуряването на прехода на конвой трябва да се включат такива сили и средства, които да не допуснат въздействие от посочените сили и средства на противника.

В състав на малките конвои обикновено се включват кораби ПЛО, трални кораби, самолети ПЛО и вертолети. Прикритието, както от въздуха, така и от надводни кораби на противника, се осъществява от авиация, надводни кораби, подводни лодки, брегова артилерия (нарезна и реактивна), брегови средства за наблюдение и се организира от командувания флота.

В някои случаи за осигуряване прехода на особено ценни конвои могат да се привличат, по решение на висшето командване, сили и средства от армията (фронта).

Като цяло превозките по море на даден театър на бойните действия се планират от щаба на флота, а за формиране на конвой се отдава бойна заповед. В същата се указват количеството на ТР ТР, силите за охранение, началния и крайния пункт, времето за началото на прехода и времето за пристигане в крайния пункт. Целесъобразно е в заповедта да се укажат и мероприятията, които ще бъдат проведени в интерес на конвоя от сили невключени в състава му, както в процеса на подготовката, така и по време на самия преход. За командир на конвоя обикновено се назначава един от командирите на корабните съединения, а щабът на конвоя се формира от щаба на същото съединение с привличане на отделни специалисти от подчинените и придадени сили.

Въз основа на бойната заповед командирът и щабът на конвоя планират и организират извеждането, формирането, прехода и свръщането на конвоя. Дейността на командира, началник-щаба и ЗКПЧ по уясняване на получената задача не се различава от общия случай.

При оценяването на противника трябва да се изясни как той може да попречи за изпълнение на поставената задача и, с помощта на разчети, да се определи с какви сили и средства той би въздействувал върху конвоя, какви резултати би получил, на кои етапи от прехода и в кое време на денонощието.

Оценявайки възможностите на нашите сили, задължително съпоставяйки ги с възможностите на противника, трябва да се определи как най-правилно с наличните сили може да се организират видовете отбрани, как да се построи походния ред и вариантите на походния ордер в отделните етапи на прехода. Всички разчети по отношение на използването на силите следва да се извършват като се изхожда от изискванията на ПАЗ и ГХЗ.

Районът на прехода, неговото оборудване и особенностите на географските условия, при правилната им оценка, в значителна степен могат да благоприятствуват изпълнението на задачата, а подценяването им може да доведе до сериозни затруднения. Оценката на района паралелно с оценката на времето като количество и качество, съпоставени с възможностите на противника и с методите му в използването на силите и средствата, ще позволи да се направят най-правилни изводи относно маршрутите на прехода, времето и скоростите за преминаване на отделните етапи.

При оценяване на обстановката особено важно и задължително условие се явява обвързването на отделните елементи.

Това изисква в работата между отделните органи от щаба да съществува съгласуваност и тясна връзка.

Основно място в работата на щаба заема въпросът за извършване на разчетите по организиране на видовете отбрани.

Разчетът на походното движение трябва да включи определяне на маршрутите и етапите на прехода, времето за преминаването към съответни скорости, пунктове, в които конвой би заходил, ако се наложи и др. Наред с това трябва да се предвиди резерв от време и скорости и необходимите количества ГСМ, вода, боеприпаси, продоволствие и пунктове за презареждане в случай на стълкновение с противника.

Особено задълбочено и подробно следва да се разчетат походният ред и походният ордер на конвой.

Походният ред представлява такова взаимно разположение на отделните групи кораби относно основната група (в случая транспортите), която създава най-благоприятни условия за откриване на противника, в максимална степен осигурява скритост на прехода и устойчиво управление на силите. Това налага да се организира съответно разузнаване — корабно и авиационно, прикритие от въздуха, а за отразяване нападенията на противника и нанасяне на контраудари да се заделят корабни и авиационни сили. Последните трябва да бъдат изнесени в райони, от които за най-кратко време да могат да решат поставените им задачи. Количеството и съставът на тези групи се определят от щаба на флота. Походният ордер, по подобие на походния ред, представлява взаимно разположение на корабите в отделната група, ориентирани към главната опасност от страна на противника. Конкретно за конвой разположението на транспортите и силите на охранението трябва да бъде такова, че да осигурява добро наблюдение, най-ефикасно използване на оръжията, свобода при маневрирането и удобство в управлението. Разчитането на походния ордер и определянето на разстоянията между корабите се извършва по пътя на разчитане на видовете отбрани и охранения.

Охраняваните транспорти, в зависимост от количеството им, условията на прехода и силите за охранение, могат да се построят в една, две, или три колони. Освен в този строй, те могат да се построят във формата на ромб, елипса и дори във форма на окръжност. Разстоянието между ТР ТР се определя като се изхожда от правилото — от една атомна бомба да не бъдат поразени два съседни ТР ТР. Калибърът на бомбата се взема в зависимост от големината на ТР ТР; ценността на превозваните материали и от възможностите на противника.

В зависимост от ордера на ТР ТР се определят и съответните охранения.

Като се има предвид, че съвременните ПЛ ПЛ имат скорости, както надводна, така и подводна, по-големи от тези на ТР ТР, позволяващи им да провеждат атаки от всички направ-

ления, охранението срещу тях трябва да се строи кръгово. За да не се допусне откриване на конвоя от ПЛ ПЛ и сближаването им за влизане в зоната на торпедна атака по метода на навеждането от самолети, от други ПЛ ПЛ или от брегови средства, част от корабите ПЛО трябва да бъдат разставени в кръг или изнесени в направление на най-опасния сектор на разстояние, непозволяващо решаването на тези задачи от противника. А недопускането на ПЛ ПЛ, проникнали в зоната за торпедна атака, до точката на залпа се осигурява от кораби ПЛО, които се разставят в кръг около транспортите, на разстояние превишаващо далечината на хода на торпедата на въоръжение в противниковите ПЛ ПЛ.

Необходимото количество кораби, освен по графически способ, може да се определи и по формулата:

$$K = \frac{2 (П + a + в)}{с} \quad \text{където,}$$

— П — далечина на хода на торпедото;
 — а — дължина на строя на ТР ТР;
 — в — ширина на строя на ТР ТР;
 — с — средното разстояние между корабите от охранението, което се определя от далечината на действие на ХАС и хидрологическите условия за съответния клас и тип кораби, с вземане известен процент за сигурност при откриването.

За извършване на поиски за ПЛ ПЛ в определени райони и за унищожаване на откритите ПЛ ПЛ, целесъобразно е да се заделят групи 1 или 2, които да се движат изнесени напред по курса или в състава на конвоя. При определяне на мястото им трябва да се изхожда от изискването в най-кратко време да могат да се изнесат в района на откритата ПЛ или да се включат в охранението на ТР ТР.

Развитието на самолетите ПЛО и вертолетите, въоръжаването им със средства за откриване и унищожаване на ПЛ ПЛ и главно голямата им маневреност, позволяват включването им в състава на конвоите. Въоръжаването на самолетите ПЛО с РЛС им позволява да водят ефикасно наблюдение за ПЛ ПЛ, а въоръжаването на вертолетите с ХАС и особено с електромагнитно поискови уредби позволява извършването на поиски за ПЛ в подводно положение с голяма резултатност, без да спускат приемно-предавателния прибор във водата. Отдалечението на самолетите ПЛО, на които се възлага задачата за откриване на ПЛ ПЛ под перископ или РДП, трябва да бъде от корабите ПЛО не по-малко от сбора от далечините на откриване перископ на ПЛ от корабната и самолетната РЛС.

Тук му е мястото да се спрем и на въпроса за използването на радиохидроакустическите буйове. Същите представляват комбинация от ХАС с радиостанция за предаване данните на открита ПЛ, а поставените радиолокационни отража-

тели позволяват насочване на самолетите ПЛО, вертолетите и корабите. За разпознаване кой буй е открил ПЛ радиопредавателите им работят на различни честоти. Същите могат да бъдат поставени за наблюдение на определен район за определено време, след което се самопотопят, а могат да бъдат убирани и пренасяни от вертолети в други райони. За нуждите на конвоя буйовете могат да се поставят предварително в опасните от ПЛ ПЛ райони и след преминаването на конвоя да се убират или пренасят. Сравнително малката далечина на ХАС, особено при неблагоприятни хидрологически условия и пасивния им характер, изискват големи количества буйове, а евентуалните повреди в техническото им състояние създават условия за ненаблюдаване на известни участъци.

Въобще въпросът за използването на самолетите ПЛО, вертолетите и радиохидроакустическите буйове е въпрос обширен и би могъл да бъде обект на отделно разглеждане.

При разчитане ПВО на конвоя и определяне походния ордер в интерес на ПВО, ние считаме, че трябва да се изхожда главно от борбата срещу УРС изстрелвани от брега, кораби, ПЛ ПЛ или самолети, които се явяват сериозна опасност срещу конвоя. Мероприятията за борба с тях могат да се разделят на активни и пасивни. Към активните могат да се отнесат: всички видове разузнавания; нанасяне удари по районите на стартовите площадки, аеродрумите и базите, в които са съсредоточени установките, корабите и самолетите; нанасяне удари по самолетите във въздуха и корабите на море; прехват и унищожаване на УРС във въздуха със ЗУРС и унищожаване на УРС на подстъпите към корабите от зенитната артилерия от всички калибри. Тъй като при малките конвои, първите 4 вида мероприятия ще се решават от силите на висшето командване, за командира остава да решава петото. Ако в състава на конвоя има и кораби носители на ЗУРС, той трябва да решава и четвъртият вид мероприятия.

Определянето на количеството кораби необходими за решаване задачите на ПВО може да се извърши по формулата:

$$K = \frac{(ПЯ + a + в)}{с} \quad \text{— за еднослоен огън, където}$$

— Я — отдалечението на корабите от ТР ТР;

— а — дължина на строя на ТР ТР;

— в — ширина на строя на ТР ТР;

— с — радиус на плоската зона на огъня на съответния вид зенитна артилерия.

Не по-малко важни са и пасивните мероприятия към които се отнасят: разсредоточаването на корабите, организиране на маскировъчни мероприятия, организиране на активни и пасивни смущения, организиране на радиопротиводействие, ликвидирание на последствията и др.

В интерес на ПКО, охранението следва да се разчита на близко и далечно. Далечното открива ТКА ТКА, оповестява конвоя и недопуска влизането им в атака, а близкото — открива и недопуска излизането на ТКАТКА в точката на залпа. Необходимото количество кораби за ПКО може да се определи примерно по формулата за необходимите кораби за ПВО, а отдалечението на близкото охранение се обуславя от хода на торпедата на въоръжение в противника. Далечното охранение трябва да бъде на разстояние по-голямо от разстоянието, от което катерите започват маневриране за влизане в атака.

За конвой, които извършват преходи по крайбрежни съобщителни пътища, най-целесъобразно е ПМО да се организира и осигурява чрез поддържане на фарватерите чисти, в системата на всекидневната бойна дейност. При необходимост, ПМО се осигурява от трална група, която извършва трално разузнаване по курса на конвоя със задача да открие поставени минни банки и минни заграждения на такова разстояние, че да осигури обхождането им от конвоя или захождане в промеждутъчна база. Непосредствената ПМО на ТР ТР има за задача да не допусне попадането на ТР ТР на отделни мини или минни банки, неоткрити от далечното ПМО, и да осигури отклоняването им от подсечена мина. Това налага отдалечението от челния транспорт да бъде не по-малко от:

$$D = d + S_k + V_k (t_{св} + t_{изп}) \quad \text{където}$$

d — разстояние, което изключва повреда на ТР ТР от взривана мина, а S_k — пътя, който ТР ТР ще изминат до установяване на хода. Нощем превеждане на конвой зад контактен трал не се препоръчва, а ако това се налага, целесъобразно е той да се извърши зад буксируем трал.

За осигуряване ПАЗ и ПХЗ, освен разсредоточаването на корабите, необходимо е да се разчете своевременното откриване и оповестяване за опасност от атомно нападение, организиране на химическо и радиационно разузнаване, готовност на корабите за отразяване и ликвидиране последствията от нападенията.

Освен горните разчети, необходимо е да се разчете хидронавигационното и материално-техническото осигуряване.

Тъй като някои от разчетите довеждат до различни изисквания към разстоянията и количеството кораби за отделните видове осигурявания и отбрани се построява унифициран ордер, като се изхожда от най-голямата опасност от страна на противника, от районите за прехода и от наличните сили и средства.

Освен посочените по-горе разчети, щабът трябва да разчете и действията на силите от конвоя по осигуряване излиза-

нето от началния пункт и влизането в крайния. При това тези да не се смесват с мероприятията, които ще проведат командирите на бази или съединения, на които е възложено от командувачия флота осигуряване излизането и влизането на конвой.

В определеното време началник щабаът изслушва докладите на органите от щаба, подкрепени със съответни разчети, допълва своя доклад и под формата на предложение за решение, докладва на командира.

Решението си командирът на конвой, след утвърждаването му от висшестоящия командир, е целесъобразно да обяви пред командирите на отделните групи. Този метод позволява по пълно да се поставят задачите на командирите, чрез контролни въпроси да се провери как те са разбрани и да стане ясно — кой, с кого, кога, къде, какво трябва да направи и какви резултати да постигне. Последното фактически се явява и организация на взаимодействието. Поставените задачи и отделните въпроси от решението, щабаът оформя в документи, каквито примерно могат да се явят:

- бойна заповед или бойно наставление. Ако се разполага с достатъчно време по целесъобразно е да се разработи бойно наставление, а ако се разработи бойна заповед, явява се необходимост и от „Инструкция за прехода“;

- планова таблица за взаимодействието;

- разпореждания по използването на свръзките, на техническите средства за наблюдение със съответни графици;

- схеми на ордерите и маневрирането на корабите в различните случаи и други.

С изготвянето на документите фактически завършва първият етап от подготовката на конвой. Следващ етап се явява довеждането им до знание на подчинените и вземане на решение от командирите на отделните групи. За да се счете, че подготовката е завършена, необходимо е да се проиграт взетите решения на карта, да се проведат тренировки с корабите и учения по управление на силите. Задължително изискване се явява проверката на подготовката на транспортите, корабите, оръжията и техническите средства.

Особено важен въпрос, свързан с прехода на конвой, се явява извеждането му от началния пункт и въвеждането му в крайния. Извеждането на ТР ТР и построиването на походния ордер на конвой се заключава в осигуряване на чист район за формиране на ордера и недопускане въздействие от страна на противника до подаване на сигнала за начало на прехода. Това се постига чрез осигуряване чист от мини район за формиране на конвой и провеждане поиск за ПЛ ПЛ и надводни кораби на разстояние, включително на далечината за изстрелване на УРС и привеждане осигуряващите сили и средства в готовност за незабавно действие. Силите от конвой, след разреше-

ние от висшестоящия командир, по сигнал от командира на конвоя започват снемане от местата за базиране в примерен порядък — самолети ПЛО, вертолети, тралчици, кораби ПЛО и ТР ТР, по време, съгласно предварително съставен график. За заемане на определените им места, които трябва да бъдат най-близки до местата им в ордера, същите донасят до командира на конвоя. След излизането на ТР ТР и подхождането им към района за формиране на ордера, по сигнал от командира на конвоя корабите заемат определените им места в походния ордер и фактически конвойът започва прехода. През този етап особено внимание трябва да се обърне на бързината в построяването на ордера и спазване на заповяданите радиодисциплина, курсове, скорости и сигурно действие на свързката между силите и средствата осигуряващи излизането на конвоя.

Влизането на конвоя в крайния или пром'еждутъчен пункт се организира примерно по същия начин, а порядъкът на влизането на корабите е обратен на този при излизането. Спиране на транспортите по време на формирането и разформирането на конвоя е нежелателно.

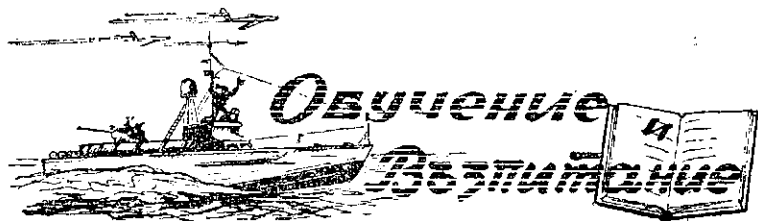
По време на прехода от командирите на групи и отделни кораби се изисква строго спазване на отдадените заповеди и разпореждания, и особено, удържане на местата си в строя. За всяко изменение в обстановката, те трябва незабавно да донасят до командира на конвоя, а за откриване на ПЛ ПЛ, ТКА ТКА, мини и УРС се прави и окръжно оповестяване. Командирът и щаба от своя ФКП, който може да бъде на един от ТР ТР или кораб от охранението, трябва всеки момент да знаят подробно обстановката в района, за което сведения получават, както от своите сили, така и от бреговите средства за наблюдение. Това ще им позволи вземане на правилни решения при наложени се случаи от обстановката.

Управлението на силите по време на прехода трябва да бъде преди всичко устойчиво и гъвкаво, което се постига чрез сигурно действие на средствата за свързка, своевременно реагиране на обстановката и отдаване на разпореждане до силите. Осъществяването и управлението на взаимодействието трябва да се извършва по възможност така, както е планирано и организирано. Но тъй като противникът може да действа не така както предварително се е предполагало, могат да се наложат и изменения в плана за действието на силите. Това изисква предварително добре отработено единомислие между командира, щаба на конвоя, командирите на групи и отдаване на кратки и ясни заповеди и разпореждания.

Отразяването на нападения от страна на противникови сили командирът на конвоя трябва да се стреми да извършва със свои сили и средства и само в краен случай да иска съ-

действие от висшестоящия командир. При това, не трябва да се допуска увличане, с цел преследване на противника, с което довежда до оголване на един или друг сектор, с което се създават условия за внезапни нападения от други сили и средства.

В заключение трябва да се каже, че морските превозки с надводни кораби не са загубили своето значение и в една бъдеща война ще бъдат широко прилагани. Съвременните средства за водене на войната на море и тяхното бързо развитие наложиха и постоянно налагат изменения в организацията на конвойната служба. Това изисква да се следят постоянно всички изменения и нововъведения в оръжията и тактиката на използването на силите и средствата, а паралелно с това, да се изучава подробно и задълбочено въпросът за организирането, планирането и осъществяването на прехода на конвоите.

СЪВМЕСТНА СЪСРЕДОТОЧЕНА СТРЕЛБА ОТ КОРАБ И БРЕГОВА БАТАРЕЯ ПО ЕДНА МОРСКА ЦЕЛ

Майор ДЖУРО КРЪСТЕВ

Кап. 3 ранг ПЕТЪР ПЕТРОВ

Задачи и характеристика на съсредоточените стрелби.

Опитът от миналите войни показва, че една от характерните особености на артилерийския бой с корабите на противника се явява внезапността и скоротечността.

Огневото съприкосновение, като правило, започва на големи и пределни дистанции на стрелбата. При това почти винаги се използват големи скорости на хода и маневриране на променливи курсове, с цел да се понижи до минимум ефективността на противниковия артилерийски огън. При решаване на своите задачи в близост на брега противниковите надводни кораби се намират в секторите на стрелбата на бреговата артилерия ограничено време. Имайки предвид това, в редица случаи, възможността за изпълнение на поставените задачи по подавяне или унищожение на корабите на противника с огъня на отделни батареи от бреговата артилерия е много малка или пък въобще неизпълнима. Това в най-голяма степен се отнася до батареите разположени на по-голямо отдалечение една от друга, т. е. при частично огнево взаимодействие между същите или при решение на задачата с еднослоен огън.

В такива случаи за получаване в най-кратък срок необходимото число попадения, с което се постига изпълнение на поставената огнева задача, трябва да бъде организирано взаимодействие и съсредоточаване огъня на отделни стационарни брегови батареи с огъня на батареи на механическа тяга и при възможност с корабната артилерия.

Съсредоточената стрелба от кораб и батарея по една морска цел може да бъде осъществена по два начина:

— при децентрализирано управление на огъня, или

— при централизирано управление на огъня.

Децентрализирано управление на огъня имаме тогава, когато в периода на престрелката и поражението уточнението на балистическите координати на целта на кораба и батареята, участващи в съсредоточената стрелба, се осъществява самостоятелно от всеки управляващ на огъня.

Централизирано управление на огъня имаме тогава, когато в процеса на престрелката и стрелбата на поражение уточнението на балистическите координати на целта на кораба и батареята, участващи в съсредоточената стрелба, се осъществява от един управляващ на огъня.

Съсредоточената стрелба може да бъде приложена както в случаи, когато числото на целите е по-малко от числото на взаимодействащите кораби и батареи, а така също и в случаи при число на целите, превъзхождащо числото на взаимодействащите кораби и батареи. В първия случай е възможно при необходимост да се държат под съсредоточен огън всички или по-голямо число от корабите на противника. Във втория случай огънят се съсредоточава по най-важните обекти, с цел да се намали численото превъзходство на противника.

На основата на изложеното по-горе може да се направи извод, че съсредоточеният огън на няколко кораби и батареи по една цел обезпечава нанасянето на мощен артилерийски удар и изпълнение на поставените огневи задачи в най-кратък срок.

Отчитайки кратковременността на огневото съприкосновение на бреговата и корабна артилерия с корабите на противника в съвременни условия, необходимо е на съсредоточението на огъня да се обръща особено сериозно внимание.

Организацията на съсредоточената стрелба, редът за провеждане на подготовката, престрелката и поражението трябва да бъдат такива, че за един и същ промеждутък от време да обезпечават много по-голяма вероятност за изпълнение на поставените огневи задачи, отколкото при стрелбата на отделния кораб или батарея.

Преди да разгледаме организацията на съсредоточената стрелба ще се спрем кратко на теоретическите обяснения на някои въпроси, срещани се при организирането на тия стрелби.

При провеждането на практическите съвместни стрелби от кораб и батарея следва да се спазва изискването ъгълът между плоскостите на стрелбата да не бъде по-малък от 30° .

Имайки предвид това ще разгледаме влиянието на величината на ъгъла между плоскостите на стрелбата на кораба и батареята.

При съвместна съсредоточена стрелба условията за наблюдения на паденията на своите снаряди от управляващия огъня зависи:

— от ъгъла между плоскостите на стрелбата на кораба и батареята участващи в съсредоточения огън;

— от различието в калибрите и числото на оръдията на стрелящите кораб и батарея, и

— от наличието на различното оцветяване на разривите на снарядите на всеки един от стрелящите.

Най-неблагоприятни условия за наблюдение на стрелбата ще имаме тогава, когато стрелящите съвместно кораб и батарея имат на въоръжение еднакъв калибър, когато огънят се води от еднакви дистанции и при това снарядите им нямат различно оцветяване на разривите.

Нека да определим за такива условия влиянието на величината на ъгъла между плоскостите на стрелбата на кораба и батареята, участващи в съсредоточената стрелба, с цел да установим при какво негово най-малко значение всеки от управляващите огъня ще различава добре своите залпове. За да покажем това ще се възползуваме от рис. № 1, на която с точки O_1 и O_2 са обозначени местата на кораба и батареята, участващи в съвместната стрелба по една цел.

Където:

L — ъгъл между плоскостите на стрелбата на кораба и батареята,

Π — целта

E_1 (Bg_1 ; Bc_1); E_2 (Bg_2 ; Bc_2) — единични елипси на разсейване на снарядите на кораба и батареята.

При съсредоточена стрелба всеки от управляващите огъня ще наблюдава както своите, така и паденията на залповете на взаимодействащия кораб (батарея).

При това, наблюдаваното странично разсейване на своите снаряди ще се характеризира със срединната грешка на практическото разсейване— Bc , а наблюдаваното странично разсейване на снарядите на всеки от взаимодействащите ще се характеризира с векториално отклонение $B'c_2$, предизвикано от елиптичeskата грешка E_2 по направление Π .

Величината $B'c_2$ може да бъде намерена по следната формула:

$$B'c_2 = \sqrt{B^2 g_2 \sin^2 L_2 + B^2 c_2 \cos^2 L_2}$$

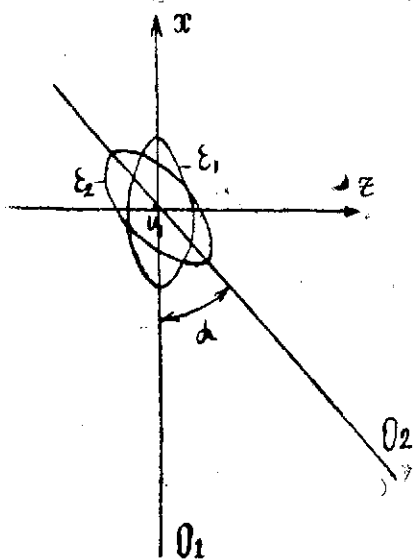

Рис. 1.

Премайки $E_1 = E_2$ т. е. $B_{J_1} = B_{J_2}$; и $B_{c_1} = B_{c_2}$, а така също и $B'_{c_1} = B'_{c_2}$ и обозначавайки $a_1 = a$ ще получим $B'_{c_2} =$

$$= \sqrt{B^2_{J_2} \sin^2 L + B^2_{c_2} \cos^2 L} \quad (*)$$

Обозначаваме $\frac{B_{J_2}}{B_c} = B$, от тук $B_{J_2} = B \cdot B_c$. Тогава замествайки във формулата (*) B_{J_2} с неговото равно значение $B \cdot B_c$, получаваме:

$$\begin{aligned} B'_{c_2} &= \sqrt{(B \cdot B_c)^2 \sin^2 L + B^2_{c_2} (1 - \sin^2 a)} = \\ &= \sqrt{B^2_{c_2} B^2 \sin^2 L + B^2_{c_2} \sin^2 L}; \end{aligned}$$

от където

$$B'_{c_2} = B_c \sqrt{1 + (B^2 - 1) \sin^2 L}; \text{ или}$$

окончателно

$$\frac{B'_{c_2}}{B_c} = \sqrt{1 + (B^2 - 1) \sin^2 L};$$

Отношението $\frac{B'_{c_2}}{B_c}$ показва колко пъти наблюдаваното разсейване на снарядите на взаимодействащите кораб и батарея превъзхожда страничното разсейване на снарядите на своя кораб (батарея).

От формулата(*) следва, че при ъгли между плоскости на стрелбата равни на нула ($\alpha = 0$) наблюдаваното странично разсейване на своите снаряди и тия на взаимодействащия кораб (батарея) са еднакви, т. е. $B'_{c_2} = B_c$. Очевидно е, че в този случай не е възможно да се различават своите залпове от залповете на взаимодействащия кораб или батарея. При $L > 0$ то $B'_{c_2} > B_c$ т. е. наблюдаваното разсейване на снарядите на взаимодействащия кораб (батарея) ще бъде по-голямо от страничното разсейване на снарядите на своя кораб (батарея) и при това ще бъде възможно да се различават паденията на

своите залпове. Величината $B = \frac{B_{J_2}}{B_c}$ за корабите и батареите е

различна, тъй като за батареята е B_{J_2} а за кораба е B_{J_k} . За B_c също се вземат различни величини със съответните им коефициенти.

Опитът показва, че при провеждане на съсредоточени стрелби по морски цели, всеки от управляващите огъни може надеждно да различи паденията от залповете на своя кораб (батарея) само при условие, че наблюдаваното странично разсей-

ване на снарядите на взаимодействащите кораб и батарея превъзхождат два-три пъти разсейването на снарядите на своя кораб (батарея).

Изхождайки от гореказаното следва, че най-малкият ъгъл между плоскостите на стрелбата на кораба и батареята при съвместна съсредоточена стрелба ($L_{\min}$), при което се обезпечава надежно наблюдение на паденията на своите залпове от всеки управляващ огъня, в зависимост от калибъра на оръдията, началната скорост на снарядите и далечината на стрелбата съставлява — 20° — 30° . Ето защо при практически стрелби този ъгъл за по-добро осигуряване на наблюдението на своите залпове се взема не по-малък от 30° .

Очевидно е при това положение, че ако ъгълът между плоскостите на стрелбата на взаимодействащите кораб и батарея е по-голям от $L_{\min}$ ($L > L_{\min}$), то съсредоточената стрелба по условия на наблюдение на паденията, за всеки управляващ на огъня, практически няма да се отличава от единичната стрелба. Ето защо такава съсредоточена стрелба може да бъде проведена по правилата за стрелба с отделния кораб (батарея).

При положение, че ъгълът между плоскостите на стрелбата на взаимодействащите кораб и батарея е по-малък от $L_{\min}$ ($L < L_{\min}$), то условията за наблюдение на своите падения също, стено се затрудняват и се различават от условията за наблюдение на стрелбата от отделния кораб (батарея). В този случай съсредоточената стрелба изисква специална организация и способности при управление на огъня.

Избиране на метода на стрелба и количеството на стрелящите при съсредоточени стрелби.

При съсредоточена стрелба и децентрализирано управление на огъня, избиране на метода за уточнение на балистическите координати на целта зависи много от ъгъла между плоскостите на стрелбата.

Както посочихме по-горе при $L > L_{\min}$ стрелбата не се различава от стрелба на отделния кораб и батарея. Ето защо в този случай може да бъде приложен всеки метод за уточнение на балистическите координати на целта.

При $L < L_{\min}$ т. е., когато условията за наблюдение на своите падения са значително затруднени, за избиране на най-целесъобразния метод на стрелбата е необходимо да се изходи от определени изисквания.

За уточнение на балистическите координати на целта в процеса на престрелката и контрола на стрелбата трябва да се осигури непрекъснато наблюдение на паденията на своите

залпове от всеки управляващ на огъня. При съсредоточена стрелба това може да бъде постигнато или чрез последователно провеждане на престрелката и контрола на стрелбата на поражение, или чрез извършване на престрелка с изнасяне по целика. Освен това, необходимо е да се има предвид, че при съсредоточение на огъня възможни са в голяма степен отклонения на целта от паденията, което може да доведе до съществено понижение точността на определяне на балистическите координати на целта и ефективността на стрелбата.

Следователно, при съсредоточена стрелба и децентрализирано управление на огъня, когато $L < L_{\min}$ избрания метод за уточнение на балистическите координати на целта трябва:

- да осигурява ефективно поражение на неспокойно маневриращата цел;

- да дава възможност престрелката и контрола да се осъществяват не по самата цел, а в страни от нея;

- в най-малка степен да зависи от условията за наблюдение на паденията на залповете.

Гореизброените изисквания в най-голяма степен отговарят на метода на стрелбата по измерени разстояния и направления.

Методът на стрелбата по измерени отклонения не може напълно да бъде приложен, тъй като при него съществено се затруднява уточняването на балистическите координати на целта в случай на значително изнасяне на залповете от целта по направление.

Методът на стрелбата по наблюдение знаците на падането не удовлетворява нито едно от гореизброените изисквания и за това не може да бъде приложен.

Често се задава въпроса какво количество батареи и кораби може да участвуват при една съсредоточена стрелба.

Трябва да се отбележи, че при последователна по време престрелка по целта на всеки кораб или батарея, общата продължителност на престрелката ще нарастне примерно пропорционално на числото стрелящи кораби и батареи, участващи в съсредоточения огън. Ето защо да се привличат голямо число кораби и батареи в съсредоточена стрелба не е целесъобразно.

Освен това, при голямо число стрелящи, затруднява се управлението на огъня, което ще окаже влияние на ефективността на съсредоточената стрелба.

За провеждането на съсредоточена стрелба най-целесъобразно е да се привличат най-много до два—три стрелящи. Това произтича и от следното съображение: за да се осигури добро наблюдение на паденията на престрелващите и контролни залпове от управляващите огъня, престрелката и контролът на стрелбата на поражение трябва да се извърши с изнасяне по целика. При това трябва да се окаже

кой от стрелящите кораби (батарея) къде да изнася своите залпове.

По-нататъшното увеличение на числото на участващите в съсредоточената стрелба може да доведе само до усложняване на организацията при извършване на престрелката и контрола при поражението.

Организация на съвместната съсредоточена стрелба на кораб и батарея по една морска цел.

При организиране и провеждане на съвместна съсредоточена стрелба от кораб и брегова батарея необходимо е преди всичко да бъдат уточнени следните въпроси:

- кой ще бъде ръководител на стрелбата;
 - как ще се извършва управлението на огъня и редът на започване на стрелбата;
 - как ще се извършва контролирането на стрелбата на своя кораб (батарея) през време на поражението;
 - как ще се провежда стрелбата: с и без престрелка.
- Ако се извършва престрелка—редът на извършване престрелката;
- указание по свръзките;
 - по какъв начин ще се дават целеуказания;
 - договаряне и съставяне таблица за условните сигнали (ТУС).

За ръководител на стрелбата може да бъде назначен или командирът на корабното съединение или, командирът на бреговото съединение, в зависимост от конкретните условия.

Предварителната и окончателната подготовка се извършва самостоятелно от кораба и батареята.

Управлението на огъня се осъществява от всеки управляващ на огъня самостоятелно по действащи правила на стрелбата при стрелба по една морска цел.

Съвместната съсредоточена стрелба по морска цел корабът и батареята започват с последователно включване в стрелбата на кораба и батареята в зависимост от готовността им и от тактическата обстановка.

Съсредоточена стрелба, с или без престрелка, направо на поражение, с престрелка непосредствено по целта или с пресягане от репер?

Ето въпросът, на който, за да се отговори и вземе правилно решение е необходимо задълбочено и цялостно проучване и анализиране на конкретните условия и обстановка.

Нека да разгледаме накратко преимуществата и недостатъците на всеки един от тези методи.

Както знаем, действителността на артилерийския огън в значителна степен зависи от точността на подготовката и престрелката.

Най-голяма точност в определяне на балистическите координати може да бъде постигната след извършване на престрелка непосредствено по целта. Но при това се губи елемента внезапност в нанасяне на артилерийския огън.

Организацията на осъществяване престрелката при тоя метод може да бъде примерно такава:

Престрелката се извършва последователно, непосредствено по целта. Залповете се дават с темп, осигуряващ засечката на всеки залп на престрелката на кораба и батареята.

Първа извършва престрелката батареята, а след нея — корабът. Промеждутъкът между престрелочните залпове (или редът) трябва да бъде не по-малък от 10-15 секунди.

Окончателната подготовка и престрелката на батареята се започва по команда на ръководителя на стрелбата — „открий огън“, а корабът извършва окончателната подготовка и открива огън след време:

$$T = T_{вб} + 10 \text{ сек.} - T_{вк}$$

$$T_{вб} = T_{окп} + T_{пол} + T_{пр}$$

където:

$T_{вб}$ — време на батареята от командата на ръководителя на стрелбата „открий огън“ до падането на последния залп на престрелката;

$T_{вб}$ — в секунди се съобщава от командира на батареята на кораба с условен сигнал;

$T_{окп}$ — време на окончателната подготовка на батареята;

$T_{пол}$ — време на летене на снаряда;

$T_{пр}$ — време на изпълнение на престрелочния ред;

10 сек. — промеждутък между престрелката на батареята и кораба.

Пример:

Командирът на батареята е съобщил $T_{вб} = 296$ сек.

Командирът на БЧ-2 е съобщил $T_{вк} = 196$

$T = T_{вб} + 10 \text{ сек.} - T_{вк} = 296 + 10 - 196 = 110$ сек. или 1 мин. и 50 сек. т. е. целеуказание на командира на БЧ-2 се дава след 1 мин. и 50 сек. след подаване командата на командира на батареята „открий огън“.

Както вече казахме престрелката по целта осигурява достатъчно ефективност и точност, но тя не осигурява внезапност при преминаването на поражение.

С определяне на балистическите координати на целта на основата на пренасяне на огъня от предварително престрелян (създаден) репер, може да се достигне и висока точност на стрелбата при поражението и внезапност при нанасяне на артилерийския огън по целта.

Пренасянето на огъня по море може да бъде осъществено в следващите типични случаи:

- при съсредоточение на огъня по една цел;
- при пренасяне на огъня от една цел на друга;
- при наличие близо до целта помехи затрудняващи радиолокационното и зрительно наблюдение на паденията на снарядите на своето оръдие;
- при подготовка и поставяне на планов огън или, когато в близко време се очаква появяване на кораби на противника в сектора на стрелбата на кораба и батареята.

Методът на пренасяне на огъня при стрелба по морски цели, по сравнение с методът основан на престрелка непосредствено по целта, обладава редица преимущества, към които могат да бъдат причислени:

- откриване на огън на поражение без престрелка по целта, което обезпечава нанасяне на внезапен артилерийски удар и повишава вероятността за изпълнение на поставената задача;
- маневриране с траекториите, както по фронта, така и в дълбочина в пределите на пренасянето на огъня;
- водене на ефективна стрелба по неспокойно маневрираща цел;
- водене на ефективен съсредоточен огън от няколко стрелящи по една морска цел.

От гореизложеното може да се направи извод, че най-благоприятен и възможен случай за нас е съсредоточената стрелба с пренасяне от репер. Тъй като организацията на пренасяне на огъня от репер при съсредоточената стрелба не се отличава от тая на отделния кораб или батарея, на този въпрос няма да се спираме.

Друг метод, на който ще трябва да се отдели внимание, е този при който единия от двамата стрелящи се престрелва по целта, а другият по фиктивен репер, създаден на 30-40 хилядни в страни от целта. В този случай при организирането на стрелбата не се създават особени затруднения, защото, както командирът на батареята, така и командирът на БЧ-II на кораба се престрелват самостоятелно, без да зависят един от друг, а преминаването на поражение става едновременно след завършване на престрелката от този, който се престрелва по целта. Този метод също така има преимущества, затова е един от често прилаганите в досегашната наша дейност и резултатите са били много добри.

Поражението по трите метода се започва от кораба и батареята самостоятелно след завършване на престрелката по сигнал от ръководителя. За началото и края на престрелката, поражението и даването на контролния залп, командирът на батареята и командирът на БЧ-II на кораба се информират взаимно.

Контролирането на стрелбата в периода на поражението се извършва самостоятелно от кораба и батареята с изнасяне на залповете по целта. Контролните залпове се изпълняват с изнасяне по направление (в страни) с 10-20 хилядни. При това може да се има предвид такова правило: корабът изнася своите залпове към страната на движението на целта, а батареята в страната противоположна на движението на целта.

Тъй като ръководителят на стрелбата при последните два метода не е затруднен в организирането и ръководенето на последната, то ще разгледаме работата на ръководителя на стрелбата при първия метод, т. е., когато престрелката се извършва последователно по целта, понеже времето за престрелка и примаиването на поражение ще трябва строго да се разчете, както вече обяснихме. Ръководителят на стрелбата ще трябва да сведе всичките свои сигнали, команди и действия, и тия на командира на батареята и командира на БЧ-II в таблица, откъдето нагледно ще може да се види при всеки сигнал, при всяка команда на ръководителя действията на управляващите огъня от кораба и батареята.

С тази таблица ръководителят запознава командирите при първото събиране, където се уточняват и всички въпроси по свързките, ТУС порядъка за водене тренировките и други. Целесъобразно е да се направи и една тренировка с тия таблици при това събиране. Следващите 3-4 тренировки ще трябва да се проведат на място, със свързочни средства, където ще се отработят свързките, ТУС-а и таблицата за командите и сигналите.

За следващите 2-3 тренировки ръководителят ще трябва да разработи корабно-батареино учение достатъчно наситено с ходове, за да може да създаде обстановка близка до бойната. На тези учения ще трябва да участва целият личен състав на кораба и батареята, като за целта ръководителят излиза в района на провеждане на стрелбата и отработва едновременно маневъра си.

За ученията обезателно ще трябва да се осигури кораб-цел, по която корабът и батареята провеждат радиодалекомерно учение. Последната тренировка ръководителят ще трябва да съчетае с провеждането на подготвителна артилерийска стрелба, за която цел е необходимо да осигури корабен щит и група записващи.

В процеса на тренировките ръководителят отработва и трите метода на престрелка, за да може стрелбата да проведе по кой да е от трите способа.

Разработеният ТУС трябва да бъде пълен и да осигурява трите метода за стрелба и понеже връзката ще бъде радио на УКВ и КВ, ще трябва да се обърне особено внимание на командирите за работата със свързочните средства, за спазване на необходимата радиодисциплина. В случай, че ра-

диосредствата откажат трябва да се предвидят и пиротехнически средства, за която цел ръководителят съставя таблица, която прилага към документите.

За стрелбата се разработва от ръководителя корабно-батерейно учение на фона на което се провежда и последната. Стрелбата се провежда по един от трите способа отработени през време на тренировките, след което ръководителят назначава време за разбора и определя лицата които ще трябва да присъствуват.

Разборът се прави по съществуващите документи, където ръководителят ще трябва да анализира стрелбата, да направи изводи и да даде препоръки за провеждане на бъдещите съвместни стрелби.

Въпросът за съвместна стрелба от кораб и брегова батарея подлежи на понататъшно обсъждане, практическо отработване и на основата на достигнатите резултати да се усъвършенствуват методите на провеждане съвместните стрелби.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ В ТЯСНА ВРЪЗКА С УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС И НЕГОВОТО ОТЧИТАНЕ

Кап. 2 ранг ПЕТЪР ПЕТРОВ

Беше време, когато в нашето поделение част от офицерите подценяваха и не вярваха в силата и жизнеността на такъв мощен двигател в движението ни напред като социалистическото съревнование.

Това време мина и сега няма командир, който да не разбира същността и съдържанието на социалистическото съревнование. То стана неделима част от хода на бойната и политическата подготовка, от воинското ежедневие и съпътствува изпълнението на всички задачи, независимо от характера и разнообразието им. Благодарното влияние на социалистическото съревнование върху резултатите на учебния процес е неопровержимо и доказано от няколкогодишната практика. Твърдението на някои офицери преди, че за съревнование място в казармата няма, се оказа напълно безпочвено и погрешно. Сега от подразделенията, командувани от тези офицери, благодарение на активното им участие в ръководството, в умелото отчитане на съревнованието и оказване на конкретна, постоянна помощ на своите подчинени, са излъчени най-голям брой отличници и класни специалисти за зимния период. Сега в нашето поделение са излъчени 50% отличници, 65% отлични бойни постове, 52% отлични групи, 47% отлични бойни части, 57% класни специалисти. Тези успехи са успехи на целия личен състав и несъмнено ще бъдат още по-големи през летния период.

Но все още за някои командири социалистическото съревнование завършва след като матросите поемат съответни задължения, за други — след като задълженията на подчинените се оформят красиво и се окачат по коридорите, кабинетите, кубриците, за трети — социалистическото съревнование завършва с разноцветното и красиво оформяне в отчетна тетрадка. Всичко това е нужно, но е само начало, предварителна подготовка, след която следва голямата, упорита всекидневна работа и настойчива борба за изпълнение на поетите задължения. В тази благородна борба решаваща е ролята, както на командира, така и на комсомолската и партийната организации, чиито усилия трябва да бъдат насочени за мобилизиране силите на всеки свой член за изпълнение на обещанията.

Социалистическото съревнование се разгръща на принципа на доброволността. Но доброволността не изключва, а предполага полагане на грижи и оказване на всекидневна помощ от стра-

на на членовете на колектива, който иска да върви напред, да се нареди на челното място. В това се заключава и една от характерните особености на социалистическото съревнование. Но понякога на практика се получава така, че на изоставащия не се оказва своевременно и конкретна помощ или изоставането се забелязва тогава, когато е вече късно — непосредствено преди завършването на етапа или периода. Причините за изоставането могат да бъдат различни, но в крайна сметка за своя член изоставащ в съревнованието най-голяма отговорност носи дружественият комитет, дружеството на ДКМС на кораба.

Понякога, в гонитбата за бройки, редица матроси поемат задължения не по силите им, за което съдействуват и техните командири и комсомолските дружества. Това се потвърждава и в хода на учебния процес, в който и помощта към тези матроси е недостатъчна от страна на командирите и целия колектив. Даже по такъв важен въпрос, какъвто е въпросът за отличниците, често се подхожда формално. В ръководните документи е указано, че предложените кандидати за отличници се обсъждат от членовете на дружествения комитет и следва да получат обществено признание на събрания на дружеството на ДКМС, след което полагат изпит пред комисия, назначена от командира на поделението. Очевидно такъв ред е обословен от необходимостта да се излъчат най-добрите, най-достойните, най-дисциплинираните комсомолци. Фактът, че в нашето поделение получиха обществено одобрение на събранията на дружествата на ДКМС 100% от предложените кандидати за отличници, а 56% от тях не бяха утвърдени от комисията, показва за формалния подход по този тъй важен въпрос. Решаваща вина имат и командири, които фактически предлагат кандидатите за обсъждане. Подобно позърхностно отношение води до принижаване и подценяване завоюването на званието „отличник по бойната и политическата подготовка“ и руши авторитета на командири и комсомолските дружества.

Често възникват спорове по такъв въпрос — обявените отличници, идващи от други поделения, следва ли да се считат за отличници на кораба. Очевидно няма причини тези матроси автоматически да губят завоюваното звание, при условие, че в определен от командира срок те се подготвят и потвърдят изискванията за отличник, с оглед особеностите на новото местослужене.

Някои командири неправилно разглеждат резултатите от социалистическото съревнование сами за себе си, откъснато от обучението и възпитанието, от резултатите по бойната и политическата подготовка. Тези два момента са взаимно обусловени и социалистическото съревнование подпомага и осигурява успехите в учебния процес, в постоянното повишаване боеготовността на кораба и боеспособността на екипажа. Наред с това решаващо влияние върху крайните оценки, върху поредното място на бойната част или кораба, оказва поддържането и състоянието на материалната част и оръжието, състоянието на дисциплината. Разбира се при равни резултати по основните дисциплини, които определят състоянието на боеготовността и боеспособността на кораба, определяща роля за заемане челното място ще имат резултатите от прегледите на художествената самодейност, резултатите от физкултурните съревнования, броя на значкистите „Христо Ботев“ и ГТО, стенния печат и други показатели.

Социалистическото съревнование не е самоцел, а движуща сила на постоянното повишаване боеготовността и боеспособността на корабите, частите и съединенията, на укрепването на дисциплината и повишаването на политическата съзнателност на личния състав. Да се бориш за първото място е благородна и висока цел, основен стимул. Лош командир, лош член на своя колектив ще бъде този, който в крайна сметка не внася своята дан — неговият кораб, неговото подразделение да заеме челното място.

Отчитането на социалистическото съревнование е важен и отговорен момен в дейността на командира. От това доколко той правилно и точно ще отчете резултатите, както по хода на съревнованието, така и в края на етапа или периода, до голяма степен ще зависи и борбеността и активността на съревяващите се по-нататък. Формалният подход и уравниловката при отчитането не дават възможност на матроса или подразделението да види своите недостатъци в хода на работата, да разбере къде изостава и къде напредва. Едностранчивият отчет по хода на съревнованието по един или два показателя, без да се отчита поддържането на материалната част, състоянието на дисциплината, носенето на дежурно-вахтената служба не учи и не подпомага, а напротив, демобилизира силите на личния състав, не създава интерес към съревнованието. От друга страна

всеки остава с лъжливото впечатление, че всичко е нормално и че за изпълнение на поетите обещания не се изисква много.

Някои командири разсъждават така: Ние сме изпълнили обещанието, например, за завоюване званието отличник 100 %, а съседното еднородно подразделение (група, бойна част или кораб) 90 %. Защо тогава по този показател нас ни класират след него. Такива командири умишлено изпускат такъв съществен момент, че второто подразделение е поело обещание да излъчи 80 % отличници, а тяхното 50 %. Очевидно по-голям брой отличници излъчва второто подразделение, мобилизиращо е силите на по-голям брой матроси за завоюване високото звание отличник, а първото е подценило своите възможности.

Друг пример. При равни условия едното подразделение поема обещание да излъчи 60 % отличници и изпълнява обещанието 110 %. Второто подразделение поема обещание да излъчи 85 % отличници и изпълнява обещанието 100 %. Първото място по този показател следва да се даде на второто подразделение. Тук трябва да се изхожда, както от процента на поелите и изпълнили обещанието, така и от броя, който се крие зад процентите. Особено се затрудняват командири при отчитане резултатите по някои показатели за подразделения с различен щатен или списъчен състав, където съотношението може да бъде най-различно (1:2; 1:3; 1:4 и повече). В условията на корабната служба, често един или двама матроси определят състава и на бойния пост, на групата и бойната част или служба. На други места 5-6 и повече матроси влизат в състава на групата и бойната част. Тогава кому да се даде първото място? Например, съставът на едно подразделение се състои от двама матроса, а на второто от шест, т.е. съотношение 1:3. И първото и второто подразделение поемат обещание да излъчат 100 % отличници. Първото изпълнява обещанието 100 %, а от второто 1 отпада и фактически то изпълнява обещанието 83 %. Безусловно двете подразделения поради количествения състав не са в еднакви условия. Ние считаме, че тук трябва да бъдат въведени коефициенти, които до известна степен биха уравнили условията и биха внесли известна справедливост. Това предложение не претендира да бъде най-правилното, но практиката налага да се търси някакво разрешение, някакъв изход.

Например да вземем по-горе посочените цифри. Първото подразделение поема обещания 100 % и ги изпълнява 100 %,

като излъчва двама матроси-отличници. Второто изпълнява 83 % и от възможните 6 броя отличници излъчва 5. Но ако се въведе за съотношение 1:3 коефициент 1.5, ще се получи $83 \times 1.5 = 124\%$. Ако второто подразделение бе излъчило от възможните 6, не 5, а 4 отличника то изпълнението щеше да бъде 66% или умножен по 1.5 ще се получи 99%-100 %. Коефициент 1.5 може да се приеме и за съотношения по-големи от 1:3.

Често при определяне на челното място се изхожда от броя на показателите, по които подразделението има първенство. Например двете подразделения се съревновават по 9 показатели, 3 от които са първенство в прегледа на художествената самодейност, по броя на значкистите „Христо Ботев“, и броя на значкистите ГТО. Едното подразделение има първенството по 4 показатели (брой на отличниците, брой на класните специалисти, по сдаване на курсовите и огневи задачи, поддържането и състоянието на материалната част и оръжието), а второто по 5 включвайки в тях и посочените по-горе 3 показатели. В този случай първенство би следвало да се даде на първото подразделение, което има предимство в четирите основни показатели, които определят боеготовността и боепособността на подразделението. В такъв случай, правилно би било, ако на основните показатели се дава коефициент 2, тогава за горния пример ще се получи $4 \times 2 = 8$ единици за първото и $2 \times 2 + 3 = 7$ единици за второто подразделение. Въпросът с коефициентите не е нов и по наше мнение той трябва да се обсъди и уеднакви с оглед да се създаде по-голяма справедливост, особено за поделения, които включват в себе си различни по състав подразделения.

Резултатите по бойната и политическата подготовка и социалистическото съревнование се подвеждат от командира на кораба или командира на поделението с помощта на неговия щаб. При равни резултати командирът оценява и той определя местата на подразделенията. Неговите оценки не подлежат на обсъждане или преразглеждане. Безспорно към определяне мястото на всяко подразделение е нужно да се подходи задълбочено, точно и всестранно. Командирът трябва да бъде принципен и справедлив в своите оценки, като особено внимателно следва да пристъпи при подразделения с почти еднакви резултати. В последния случай ясно трябва да се отрази какви

допълнителни предимства има подразделението, на което се определя по-първото място.

След отчитане резултатите за периода и обявяване на оценките, командирите от всички степени, партийната и комсомолска организация трябва да проанализират и разкрият допуснатите слабости и да насочат усилията на личния състав за тяхното отстраняване през следващия период. Подобрявайки организацията и ръководството на учебния процес и социалистическото съревнование, изпълнението на поетите задължения трябва да стане дело на чест не само на матроса, а и на целия колектив. Понякога изоставането на един член оказва решаващо влияние върху резултатите на целия екипаж на кораба. Това налага постоянни грижи за изпълнението на поетите обещания, както от партийните организации и особено от комсомолските организации, чиито членове участвуват почти 100 % в съревнованието и играят определяща роля в борбата за челното място.

Социалистическото съревнование, подхранва жизнеността на матроса, на екипажа. Дава им сили и ги стимулира в процеса на обучението, съдействува за дисциплината, способствува за развитието на нови, социалистически качества и взаимоотношения. Много са примерите на изоставачи матроси, които включили се в социалистическото съревнование и подпомогнати от своите другари и командири в скоро време стават отличници по бойната и политическата подготовка, подобряват своята дисциплина.

Ние навлязохме в летния и решаващ период. С какви резултати ще посрещнем бойния празник на нашия военно-морски флот и 16 годишнината от нашето освобождение от фашизма и капитализма ще зависи от това как сме организирали, как ръководим и подпомагаме социалистическото съревнование в процеса на овладяване бойното майсторство и повишаване боеготовността и боеспособността на корабите.

Тъй като все още по въпросите на отчитането резултатите по бойната и политическата подготовка и социалистическото съревнование съществуват известни различия и спорове, авторът предлага с оглед на по-голяма прегледност и опростяване обобщаването на резултатите да се извършва посредством дадените в края на статията таблици.

Редакцията и авторът считат за целесъобразно и други наши читатели и сътрудници да се изкажат на страниците на списанието и да дадат, въз основа на техния опит, мнения и предложения по повдигнатите и по други важни въпроси на съревнованието.

ТАБ

за резултатите по бойната и политическата подготовка
при поделение

К о р а б и	П о с п и с ъ к	Да запа- зия зва- нието и стана отличник		Общо отлич- ници		М я с т о	Отлични БП от БП	М я с т о	Отлични гру- пи от гр.	М я с т о	Отлични БЧ от БЧ	М я с т о	Класни спе- циалисти	М я с т о	Сдаване курсо- ви задачи	Сдаване стне- ви задачи	Поддрж. и състоян. на мат. част и оръжието (място)
		колич.	%	колич.	%												
351	80	40*	50	35	43	II											
		35	87														
352	78	39	50	45	57	I											
		45	115														
353																	
354																	

*40 — поели обещание
35 — изпълнили обещанието

1). В таблицата могат да се отразят и други показатели по които се води съревнование между корабите.

2). Таблицата се попълва от командира, който отчита съревнованието с помощта на неговия щаб.

3). Таблицата след попълване има секретен характер.

4). Процентът се изчислява въз основа на количеството списъчен личен състав, имащ възможност да се включи в съревнованието по различните показатели.

ТАБЛИЦА

за отличниците, отличните БПБП, групи и БЧБЧ и резултатите от социалистическото съревнование
между електромеханическите бойни части в края на период при под.....

К о р а б и	П о с п е х	Да запазят званието отличник		Да станат отличник		Общо отличници		М я с т о	Отлични БПБП		М я с т о	Отлични групи		М я с т о	Отличници на БЧ (място)		Славене на курсови задачи		М я с т о	Поддържане на мат. част (място)		Състояние на дисциплината				М я с т о	Място на БЧ
		колич.	%	колич.	%	колич.	%		колич.	%		колич.	%		колич.	%	от к-ра на кораба	от к-ра на подсъдението		Общо поощрения	от к-ра на кораба	от к-ра на подсъдението					
351	20	10*	100	8	80	18	90	I																			
		10	100	8	100	18	100																				
352	18	8	100	10	100	18	100	II																			
353		7	87	8	80	15	83																				

*10 — поели обещание

10 — изпълнили обещанието

- 1). Процентът се изчислява въз основа на количеството списъчен личен състав, имащ възможност да даде обещание „да запазят“ или „да станат отличник“.
- 2). В таблицата могат да се отразят и други показатели по които се води съревнование между бойните части.
- 3). Аналогично се разработват и таблиците за останалите бойни части и служби, като се включват и класните специалисти, в процента на които участвуват и старшините на свръхсрочна служба и офицерите на тия бойни части и служби.
- 4). Таблицата се попълва от съответния дивизионен или флагмански специалист.
- 5). Таблиците след попълване са секретни.

РАДИОСМУЩЕНИЯ И БОРБАТА С ТЯХ

Инж. кап. 3. р. Д. ДИМИТРОВ

Втората световна война и войната в Корея показаха, че съвременните темпове за воденето на боя изискват много по-нови и по-бързи начини и средства за организиране свързката.

От изискванията, които се предявяват към свързките, особено значение придоби тяхното непрекъснато и скрито използване през целия ход на военните действия. Това се диктува и от появилата се нора дейност на щабове — радиопротиводействието.

Известно е, че управлението на силите на флота, което обхваща цял комплекс от сложни въпроси и мероприятия през периода на водене на бойните действия, не може да бъде осигурено без добре организираната, непрекъсната действаща и скрита свързка и особено за корабите в море — радиосвързка. Радиосвързката за силите на флота, водещи бойни действия в море, освен като основно се явява и единствено възможно средство за осигуряване на тяхното управление, взаимодействие и оповестяване. За да може радиосвързката да реши своите задачи по управлението, взаимодействието и оповестяването на силите на флота е необходимо пълното ѝ осигуряване с най-

съвременна радиоапаратура за най-различни цели, с тактико-технически данни, отговарящи на порасналите изисквания на съвременната епоха.

Така например на щабните кораби от флота на САЩ числото на предавателите и приемо-предавателите е достигнало до 30-40, а на приемниците с различно назначение — 50-60*. Използването на такова голямо количество радиоапаратура създава големи удобства в управлението на силите на флота и играе една от най-важните роли в неговото осигуряване. Естествено е, че за да се води резултатна борба с противник, използващ масово съвременната радиоапаратура, е необходимо широко да бъде застъпено и използвано радиопротиводействието, заключаващо се в провеждането на цял комплекс от мероприятия по защитата на работата на своите радиосредства от въздействието на противника и създаването на активни радиосмущения в работата на радиотехническите средства на противника, с цел нейното разстройство.

Лишаването на противка, или нарушаването на неговата радиосвързка, макар и за известен период, ще доведе до нарушаването на управлението на неговите сили и ще създаде благоприятни условия за борба с тях.

Затова в съвременните условия всяка от воюващите страни ще се стреми с всички възможни сили и средства да наруши организираната радиосвързка. Всяка една от воюващите страни ще се стреми по пътя на радиоразузнаването, и въобще на разузнаването, да добие необходимата информация за тактико-техническите данни на използваната радиоапаратура, за характера и начините на работа на организираната радиосвързка, състава на радиомрежите и радионаправленията, месторазположението на работещите радиостанции и т. н., за да бъдат използвани тези данни за нарушаване на радиосвързката.

В САЩ и Англия по въпросите за създаването на радиосмущения и радиодиверсии в организираната радиосвързка на противника и защитата на своята радиосвързка от такива се обръща голямо внимание. Съгласно данните на чуждия печат изнесени до сега**, на всички учения командирите и щабовете на съединенията са отработвали задачи по радиоразузнаването, радиомаскировката и създаването на активни радиосмущения. Всички тези въпроси намериха израз в термините с най-гръмки названия като водене на „електронна война“, „радиовойна“, „господство в етера“. Интересно е обаче да се отбележи, че от командирите (освен, че им се давали специални указания за използване на радиосредствата и необходимостта от строго съблюдаване на радиомълчание в морето до среща с противника) се изисквало щото те да знаят, и то добре, възможностите на

*Данните са взети от сп. „Морской сборник“ 1956 год.

**Сп. „Морской сборник“ 56 г.

своето съединение при използването на радиосредствата (радиоразузнаване, радиомаскировка и радиосмущения), да умеят да въвеждат или отменят, в зависимост от необходимостта, радиомълчанието. За корабите в море радиомълчанието се явява много по-важно отколкото за съединенията намиращи се в базите и другите части на флота, за чието месторазположение и други данни, противникът може да научи по други линии и средства.

При решаването на въпросите по защитата на своята радиосвързка трябва да бъде разрешено основното противоречие между необходимостта от използване на радиосредствата за управлението на силите на флота и необходимостта от строго съблюдаване на радиомълчанието. По наше мнение решението на този въпрос трябва да става от съответните командири конкретно, в зависимост от обстановката от една страна, и от друга, чрез внедряването на такива радиотехнически средства, които да позволяват предаването на необходимите сведения да се извършва за най-кратко време, решаващи въпроса за автоматичното кодиране и даже шифриране на предаваните сведения и позволяващи маневра с честоти, мощности, видове работа и работа на различни видове антени, с което максимално да бъде затруднена дейността на противника по разкриване, засичане и въздействие върху тях и тяхната работа.

Особено значение придобива казаното по-горе при осигуряването на управлението на подводните лодки. Необходимостта от дълго и скрито престояване на подводните лодки в районите на бойните действия, изисква особено внимание и предпазливост при използването на средствата за радиосвързка. Безотговорната работа на последните разкрива месторазположението на подводните лодки и благоприятствува борбата за тяхното унищожение. Основното изискване към радиоапаратурата на подводните лодки трябва да бъде наличието на възможност за бързо и автоматично действие при честа смяна на радиовълните. При съблюдаване на това изискване може да бъде осигурена максимално възможната скритност на работа на радиоапаратурата на последните. Необходимостта от радиосвързка в подводно положение на дълги вълни „Д.В.“, изисква да бъдат използвани мощни „Д.В.“ предаватели. Предмет на въздействието на противника върху дълговълновата радиосвързка на подводните лодки естествено трябва да се предположи, че ще бъдат дълговълновите антени на бреговите радиостанции, представляващи от себе си изключително сложни, скъпо струващи, лишени от необходимата маскировка и лесно уязвими устройства.

*Кратка характеристика на радиосмущенията.
Сили и средства за тяхното създаване.*

Възможността да се противодействува за нарушаване или запазване на организираната радиосвързка се определя от свой-

ствата на използваните радиовълни и тактико-техническите данни на радиоапаратурата, определяща вида на работата в определените радиомрежи и радионаправления.

Нарушаването или прекъсването на работата на радиосредствата в организираната свръзка, чрез създаването на преднамерени радиосмущения наричаме активно въздействие в радиовръзката, а създадените радиосмущения — активни. Активните радиосмущения биват главно два вида:

- прицелни;
- заградителни.

Прицелните радиосмущения са такива смущения, при които честотата на смущаващата радиостанция съвпада с голяма точност с честотата на смущаваната радиостанция. Вследствие на това те се отличават със своята голяма ефективност. Прицелните радиосмущения са предназначени за нарушаване работата на една определена радиолиния. По наше мнение, те ще бъдат използвани за нарушаване на работата на радиосредствата в основните и важни радионаправления на силите на флота и тяхното взаимодействие.

Заградителните радиосмущения са такива смущения, при които едновременно се смущава работата на няколко радиостанции използващи различни честоти.

Докато при прицелните радиосмущения излъчваната честотна лента е съизмерима с честотната лента на смущаваните радиостанции, то при заградителните радиосмущения за нарушаването на работата на няколко радиомрежи или радионаправления, използващи различни честоти, е необходима широка честотна лента. Заградителните радиосмущения са „най-неприятните“ за работата на радиотелеграфистите, от които е трудно да се избавят.

Заградителните радиосмущения, по наше мнение, ще бъдат използвани за нарушаване нормалната работа на радиоцентровете от свързочните възли на флота, за нарушаване свръзката за управление на съединенията на флота и взаимодействието между тях.

В зависимост от вида на работата на радиотехническите средства (телефон, телеграф, буквопечатане, фототелеграф, телевизия и т. н.) указаните два типа радиосмущения* могат да бъдат модулирани или манипулирани най-различно.

Създаването на активни радиосмущения може да бъде осъществено и се осъществява или от специално подготвени за това части, въоръжени със специална смущаваща радиоапаратура, или пък от силите и средствата осигуряващи радиосвръзката на флота. За да могат да бъдат ефектно използвани

* Деленето на радиосмущенията от някой автор на прицелни, полуприцелни и заградителни не е възприето от автора, тъй като полуприцелните могат да бъдат разглеждани като частен случай.

за целите на радиопротиводействието използваните свързочни средства следва да бъдат снабдявани с необходимите смутителни приставки.

В системата на радиопротиводействието отделно място по наше мнение заема радиодиверсията, заключаваща се в дезорганизирането на работата на радиосредствата по пътя на намесата на противниковите радиостанции в организираните радиомрежи и радионаправления. Радиодиверсията ще се използва във всички радионаправления и радиомрежи на организираната свързка на флота и може да реши своите задачи само при наличието на лоша радиодисциплина и недостатъчна бдителност. Мероприятията, които трябва да бъдат предприети за защита на радиосвързката на силите на флота трябва да се считат за мероприятията от огромна, първостепенна важност.

Радиопротиводействието предполага преди всичко водене на активни радиосмущения в организираната свързка и физическото унищожаване на работещите радиотехнически средства. Следователно, борбата за защитата на радиосвързката трябва да бъде сведена до:

борба с противниковото разузнаване, най-важен момент от която се явява високата бдителност и дисциплина на личния състав, широкото използване на дезинформацията на противника, използването на бързодействаща и автоматическа свързка, която да се счита за основен вид свързка, а при работата на ключ — отстраняването на всички своеобразности (почерци) в работата на личния състав и радиосредствата, въвеждането и строгото изпълнение на радиомълчанието;

— борба с активните радиосмущения на противника.

Методите на борба с активните радиосмущения на противника биват два вида:

- активни;
- пасивни.

Пасивните методи на борба се заключават преди всичко в умелото майсторско използване на съвременната апаратура, на нейните тактико-технически данни от една страна и от друга — на високите знания от целия личен състав на флота на въпросите по използването на радиопротиводействието и мероприятията за борба с него.

Пасивните методи за борба се базират преди всичко на:

- добрата техническа подготовка на личния състав, използващ средствата за радиосвързка;
- твърдите оперативни навики на личния състав придобити в процеса на воденето на бойната подготовка;
- високата дисциплина и морален дух на личния състав, определящ цялостната дейност на същия в осигуряването на радиосвързката.

Добрата техническа подготовка на личния състав позволява на последния свободно, грамотно и бързо да използва техническите възможности на радиоапаратурата при създаването на конкретен тип радиосмущения за борба с тях (използване на един или друг тип свързочна апаратура, на един или друг вид работа, на един или друг тип антени, мощности, честоти и пр.). Тази страна на въпроса е от голямо значение за корабите действащи в море.

Високата техническа подготовка позволява на личния състав, изхождайки от особеностите в разпространението на радиовълните от различните диапазони, влиянието на мощностите и типа на антените (тяхната характеристика на действие, която в условията на кораба коренно се отличава от идеалната), да приложи най-изгодните методи за борба с радиосмущенията. Защото не могат да бъдат използвани всичките преимущества, които дават насочените антени, ако: не се знае преди всичко физическата същност на тяхното действие, не се разполага с конкретни диаграми на действие, снети в условията на кораба и определящи, при други равни условия, различната далечина на действие на радиосвързката в зависимост от курсовия ъгъл на кораба. Това е от особено значение за действието на УКВ радиоапаратурата.

Оперативната работа на радистите се заключава в умелото водене на радиообмена с точно изпълнение на правилата на станционнo-експлоатационната служба във всички условия, в бързото реагиране на измененията в условията за работа (независимо какви са те обкръжаващи или в етера), в самостоятелното вземане на съответните мерки за осигуряването на непрекъснатата радиосвързка и своевременното предаване на радиограмите и радиосигналите.

В условията на море често явление е и ще бъде радистите да работят самостоятелно, да вземат едно или друго решение при осигуряване на свързката, и особено при преминаване от една на друга вълна. При това освен предвидените в организираната свързка мероприятия по борба с радиосмущенията, голяма роля ще има да играе находчивостта и хитростта на радистите за осъществяване на активна дезинформация на противника.

Докато първите две условия, на които се базират пасивните методи на борба, определят преди всичко „чистотата“ на радиолинията от създаваните противникови радиосмущения при нейното разкриване, то необходимостта от висока радиодисциплина определя освен „чистотата“ на радиолинията и активната борба с радиоразузнаването и основно радиодиверсиите на противника. Необходимо е още веднаж да бъде подчертано, че най-подходящи условия за създаването на радиодиверсиите се явява лошата радиодисциплина на личния състав

(осигуряващ радиосвръзката) и неговата слаба бдителност. Неспазването на установените норми и правила за работа със средствата за свръзка, отсъствието на висока бдителност при работа в етера се явява троянски кон за осигуряване на радиодиверсиите.

Бдителността на радистите е от особено значение при работата им в радиомрежите, където числото на кореспондентите е различно и силата на приемането също така не е еднаква. Използвайки недостатъчната бдителност на радистите, противниковата радиостанция може да се намеси в радиомрежата, или като кореспондент, или като главна радиостанция, да дезорганизира работата на радиомрежата и да създаде хаос в нея. Така например при едно учебно мероприятие маломощна „вражеска“ радиостанция успя да заблуди един от кореспондентите благодарение на слабата сила на приемането, да разкрие конкретния парол и да го връща на главната радиостанция. Благодарение обаче на бдителността на личния състав на главната радиостанция „вражеската“ радиостанция беше разкрита, с нея започна работа за дезинформация, докато основният радиообмен с „подведения“ кореспондент продължи да се води по друга радиолиния.

Примери на активна борба с радиодиверсиите изобилствуват из опита на Корейската война. Корейската народна армия широко е използвала за борба с американските радиодиверсии активната дезинформация. Например назначаването на среща е ставало чрез предаването на часа за среща примерно в 23.15 ч., което по предварителните указания дадени чрез съответните условни таблици значело примерно „срещата в 21.43 часа“. Практиката показала, че американците са създавали силни радиосмущения точно в 23.15 часа. За да бъдат американците оставени в заблуждение в 23.15 часа започвала да работи лъжлива радиомрежа на указаните честоти. Употребявани са били най-различни условни сигнали, като включване на музика, което за даден период от време значело „премини на телеграфия или друг вид работа“ и т. н. Важна особеност за всички условни сигнали, естествено е била тяхната честа смяна. Тук трябва да добавим важното значение на паролите в борбата с радиодиверсиите. Използването на паролите различни за отделните радиомрежи и радионаправления и използването на скрити „противодиверсионни“ вълни и позивни, на които радистите да преминават само в най-крайни случаи, когато основните вълни не могат да осигурят свръзката е позволявало на корейската армия, заедно с високото майсторство и бдителност, да осигуряват надеждна радиосвръзка на командването.

Високият морален дух на личния състав определя цялостните негови действия по осигуряване на радиосвръзката и борбата с радиосмущенията. Да не се трепне при появата на радио-

смущения, да се използват хладнокръвно всички знания и средства за борба с тях, да се прояви инициативност и непреодолима настойчивост, но да се осигури заповидааната радиосвързка.

Главната цел на активните методи за борба с противниковото радиопротиводействие следва да се счита физическото въздействие върху източниците на радиосмущения т. е., тяхното физическо унищожаване с най-различни средства и начини.

Като пасивна мярка по защитата на собствените радиостанции от унищожаване следва да посочим тяхното надежно укриване, маскировка и охрана. Най-труден момент се явява маскировката на антенните устройства на стационарните брегови радиоцентрове. Този въпрос не трябва да се подценява. Освен наличието на достатъчно количество запасни и аварийни антени, важно място заемат при решаването на тези въпроси подземните антени за бреговите радиоцентри. Използването на достатъчно мощни и чувствителни радиосредства могат да осигурят управлението на силите на флота при голяма маскировка и устойчивост на антенните устройства против въздействието на противника при използването на подземния радиообмен.

Изводи :

1. В съвременните условия осигуряването на управлението на силите на флота може да бъде извършено само с помощта на голямо количество радиостанции с различни тактико-технически данни.

2. Трудностите по осигуряването на радиосвързката се диктуват не само от наличието на противникови радиосмущения и борбата с тях, но и от необходимостта от едновременната работа на такова голямо количество радиостанции, което на някои флагмански кораби може да бъде няколко десетки (20 — 30 и повече).

3. Борбата за осигуряване на радиосвързката на силите на флота и борбата с радиосмущенията изискват не само от свързочните специалисти, но и от командирите на кораби и съединения да знаят и винаги да отчитат реалната възможност на радиосредствата на своите кораби и съединения.

4. Борбата с противниковите радиосмущения изисква значителното усъвършенстване на свързочната радиоапаратура, защитната способност на която да бъде силно повишена, въвеждането на автоматичната и бързо действаща радиоапаратура, на такъв вид свързка, какъвто се явява фототелеграфа и телевизията.

5. Управлението на силите ще трябва да бъде осигурявано винаги в условията на радиосмущения. Възможностите на радиосмущенията обаче не бива да бъдат преувеличавани за практическата организация и ръководство на свързките на флота. Радиосмущенията на противника няма да могат да изпълнят своята задача, ако те не се явяват неочаквано, ако цялата

организация на свързките и действията на личния състав се основават на наличието на тези радиосмущения, ако добре се познават възможностите за борба с тези радиосмущения. Не трябва да се забравя, че мощно развитата свързочна система на флота, състояща се от големи стационарни и подвижни радиоцентрове, силно развитата система от проводни (кабелни) линии, радиорелейни (стационарни и подвижни) станции и брегови постове, в голяма степен облекчава осигуряването на управлението на флота в условията на радиопротиводействието.

6. За да могат радиотелеграфистите да изпълняват поставените им задачи по осигуряване на радиосвързката, необходимо е да се обърне най-сериозно внимание на обучението на личния състав за водене на радиообмен в условията на активни радиосмущения. Допускане на опростяване в подготовката на радиотелеграфистите при тяхното обучение, създаването на радиосмущения, отличаващи се от действителните такива, или обучаването им при отсъствие на радиосмущения, трябва да се счита за крайно вредна практика, създаваща реални условия, щото управлението силите на флота да не може да бъде осигурено в действителна обстановка. Подготовката на радиотелеграфистите трябва да се води непрекъснато, като се обърне основно внимание на работата им нощно време, когато към „активните“ радиосмущения ще се прибавят и повишените атмосферни такива. Необходимо е обучението да се води в такива обкръжаващи условия в каквито обучаваните ще трябва да работят в действителност, условия, които да ги принуждават сами да търсят начини и средства за осигуряване на радиосвързката, условия, които да създават реалната възможност радиотелеграфистите да придобиват такива необходими качества като самостоятелност, инициативност, оперативност, хитрост и смелост, без които е невъзможна работата в условията на радиосмущенията.

НОВОСТИ

В КОРАБНАТА

ТЕХНИКА

КОРАБ ВЪРХУ ВЪЗДУШНА ВЪЗГЛАВНИЦА

Един от основните проблеми в корабостроенето е бил и понастоящем си остава борбата със съпротивлението на водата при движението на кораба. Корабостроителите в своя стремеж да увеличат скоростта на кораба са се старали да придадат на подводната му част такава форма, или да направят такива приспособления, които да намалят до минимум действието на водното съпротивление. На подводната част на кораба, с увеличението на скоростта, са придавали все по-обтекаема форма, докато се е стигнало до редана и в последно време — подводните крила. Самото развитие показва, че, за да се намали съпротивлението и увеличи скоростта при незначително увеличение мощността на главните двигатели, е необходимо до минимум да се намали повърхността, която има съприкосновение с водата. Значи минимални загуби за движението на кораба могат да се получат тогава, когато се създаде такова средство, което ще може да го откъсне от обятието на водните маси.

В последно време са създадени наземен и воден вариант на средство за придвижване, което не се докосва нито до земята, нито до водата и се държи над тях посредством създаването на въздушна възглавница. Принципът на който е построено това средство за придвижване се основава на реактивното взаимодействие на пръстенообразна струя въздух с близко разположената водна или твърда плоска повърхност.

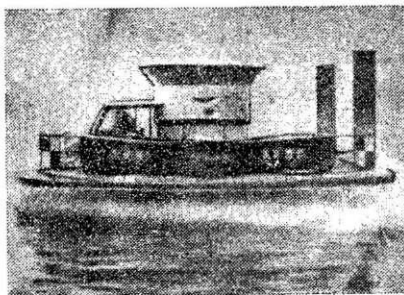
На този принцип в Англия е разработен и построен експериментален кораб, който се движи върху въздушна възглавница. Основната част на кораба се състои от хоризонтална платформа, краищата на която са закръглени с радиус 3.66 м. Платформата е дълга 9.14 м. и широка 7.32 м. В центъра на платформата е монтирана отворена отгоре вертикална тръба, в която от атмосферата се засмуква въздух. Засмукването се осъществява от поставения в тръбата четирилопатен въздушен винт, привеждан в действие от авиационен двигател с вътрешно горене. Продължителната мощност на двигателя е 435 к. с.

Две трети от засмуквания въздух по вътрешния и външен пръстенообразни изрези, разположени по периметъра на платформата, постъпва под корпуса на кораба, като създава и образува едновременно двустепенна въздушна уплътнителна завеса, ограничаваща излизането на въздуха от зоната на възглавницата в атмосферата. Ефективната дължина на въздуш-

ната възглавница е 7.93 м., а ширината 6.1 м. Останалата част от въздуха постъпва в страничните хоризонтални пропусковни канали и служи за образуването на реактивни струи, които създават тяга за движението на кораба в хоризонтална плоскост. Най-голямата тяга съставлява 227 кг. с разход на мощност за нейното получаване около 150 к. с. Максималната скорост на кораба при благоприятни метеорологически условия е до 40 възла.

Пред вертикалната тръба е разположена двуместна кабина за рулевия и наблюдателя. Предвидени са и четири снемачи се кохела за движението на кораба в плитковини и по брега при неработещ двигател. Пълната височина на кораба с кохела е 3.15 м. Платформата е снабдена с камера за плавучест.

Управлението на кораба се осъществява посредством четири въздушни руля, поставени в стоманени лети кронштейни и разположени по краищата на въздушните пропусковни канали. В каналите са предвидени шиберни клапани, които насочват въздуха за движението на кораба напред или назад. При поставянето на тези клапани в средно положение кораба не се движи, тъй като се образува взаимно гасящи се усилия на тягата. На кораба има също така носови, кормови и бордови клапани за регулиране подаването на въздуха към въздушната възглавница.

Основните части на кораба са нитова конструкция и са изготвени от леки сплави. Вертикалната засмукваща тръба и въздушнопропусковните канали са на заварка и от алуминиево магнезиеви сплави. Въздушният винт и направляващите лопатки на въздушната тръба са направени от уплътнена дървесина.

Разработката и внедряването на това изобретение във водния транспорт има изключително важно значение. То обещава напълно да отпадне борбата на корабостроителите със своя вечен враг — съпротивлението на водата при движението на кораба.

НЯКОЙ ВЪПРОСИ ПО ПОДГОТОВКАТА И ИЗПОЛЗУВАНЕТО НА ПОДВОДНИТЕ ПЛУВЦИ ВЪВ ФЛОТИТЕ НА КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ

Напоследък във военно-морския печат на капиталистическите страни се постави на разглеждане въпросът за подводни плувци, приборите им на действие, задачите, които ще изпълняват в един бъдещ конфликт и пр. Това говори за нарастващ интерес, който се проявява към тях поради схващането, че при една бъдеща война, която неминуемо ще бъде и ядрена, разсредоточаването на силите и средствата на море ще предизвика широко използване на подводните плувци, като много пригоди за нанасяне удари по разсредоточените сили.

Изключително на този въпрос е посветен и броят на френското военно-морско списание „La revue maritime“ от м. октомври м. г. В десетина статии, разработени от съответни специалисти, въпросът за подводните плувци се разглежда от различни аспекти. Не ще бъде безинтересно да се направят един преглед на въпросния материал.

Подводните плувци се появяват за пръв път към края на Първата световна война. Първата им дейност беше отбелязана през нощта на 31 октомври срещу 1 ноември 1918 год., когато италиански подводни плувци потопиха австрийския броненосец „Варибус Уиниц“, застанал на котва в пристанището Пола.

През Втората световна война подводните плувци бяха по-широко използвани и зареветрираха по-големи успехи. И сега те бяха за първи път използвани пак от италианците.

Способът им на действие обикновено беше следният: потопарени на

специално оборудвана подводна лодка, те биват пренасяни, при подводен ход на подводната лодка, близо до обекта набелязан за взривяване. Специалният отсек, в който се намират подводните плувци се наводнявал, след това се отваря локът и те напускали подводната лодка (виж снимка № 1). Плавайки, те се придвижвали до излюбата на същата, където се намират специално пригодени за целта самодвижени се ториеда, в посочата част на които се е помещавал взрив. Подводните плувци седели по двама върху ториедата, включвали електромотора им, развивали скорост до 3 възла, и в подводно положение се отправяли към набелязания за взривяване обект. Курсът се поддържал по компас. След прикрепване взрива на подходящо място и след действие часовниковия механизъм на детонатора, те се оттегляли.

По такъв начин италианските подводни плувци нанесоха успешни удари по противникови кораби в Гибралтар, Малта, Алжир и др. За две години (септември 1941 год. — август 1943 год.) те потопиха кораби с обща водонеместимост 265,000 тона.

Другите воюващи страни, поразени от този успех на италианските подводни плувци, решиха също да създадат такива свои единици.

Германците завочнаха подготовката по този начин около 1943-44 год., поради което не постигнаха някакви особени успехи.

Англо-американците от своя страна също сформираха части от подводни плувци. Към техния актив следва да се

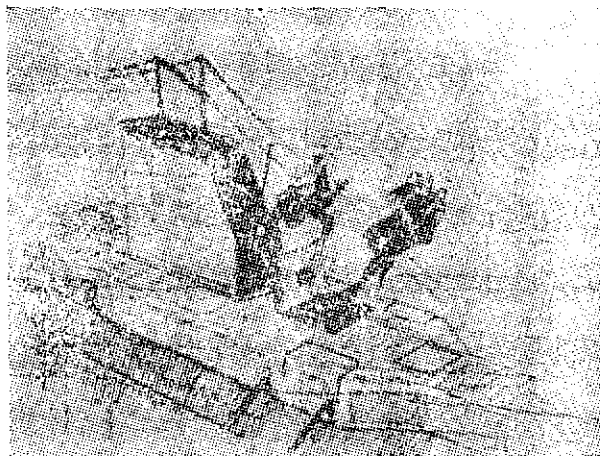
отнесе разрушаването на немския линкор „Тирпиц“ край бреговете на Норвегия през 1942 год., потопяването на италианския крейсер „Улико Тре-ано“ в Палермо през 1943 год., на японския крейсер „Такао“ в Сингапур през 1943 год. и др.

Подводни плувци се подготвиха не само за извършване диверсии на море, но и за откриване и разрушаване на подводни загораждения, за разузнаване на брегови ивици преди провеждане на десантни операции и за други специа-

Изучават се теоретически и практически дисциплини. След завършване на школата те получават военната специалност „бойци-плувци“ и се зачисляват към единицата за подводни действия „Юбер“. Там те се подготвят за изпълнението на следните задачи:

- нанасяне на удари по кораби на котва;
- нанасяне на удари по портови или речни съоръжения;
- разузнаване на брегови ивици и
- разрушаване на подводни за-

Подводни плувци нанасят подводна лодка в подводно положение.

ни задачи. Такива групи подводни плувци постигнаха големи успехи, особено при провеждане десанта в Нормандия (Франция).

САНЦ изградиха т. н. части VDT (групи за подводни разрушения), предназначени за разрушаване подводни загораждения и за разузнаване на брегови ивици.

Във Франция първите части подводни плувци бяха изградени през 1952 год. При създаването на амфибийния корпус през 1953 год., съществуващата вече школа за подводни плувци му бе придадена и се установи на полуостров Сен Мандрие.

Кандидатите за школата са всички доброволци, постъпващи от ВМС, ВВС и сухопътните войски. Приемат се хора от всякакви специалности след състезателен изпит и щателен медицински подбор. Обучението трае 6 месеца.

граждения.

В единицата за подводни действия „Юбер“ има следните три профила:

1. Плувци — които имат за задача да нанасят удари по кораби или портови и речни съоръжения. Обучават се в продължително плуване. Обикновена им тактика на действие е следната: към обекта за нанасяне на удара подхождат в подводно положение. За тях, на определена дистанция, зависеща от атмосферните условия, се държи подводна лодка. Действуват винаги по двама. Под целта за взривяване поставят експлозив със закъснител. Връщането става в подводно положение до мястото за среща с подводната лодка. Екипирани са с дихателни апарати с чист кислород, работещи на принципа на затворената верига. Те обезпечават пълна скритост (не изпускат въздушни мехури) и притежават пълна автономност.

2. Пилоти на специални апарати (вж. снимка № 2). Те имат същите задачи, както и плувците, но се предвиждат с помощта на самодвижещи се апарати. Те представляват електрически торпеди, които внасят на буксир пилотите им. В задната част на торпедата има навигационни уреди, а на предната — контейнер с експлозив.

Пилотите носят кислородни апарати или апарати заредени с дихателни смеси.

3. Единици за крайбрежни действия — имат за задача разузнаването на плажовата ивица и откриването на поставените заграждения. Използват се при десантни операции, като непосредствено преди стоварването на десанта разрушават откритите заграждения. Разузнаването провеждат в подводно положение. Към тази група спадат и т. н. „плувци-разминировачи“ (вж. снимка № 3). Те са пак подводни плувци, преминнали съответната обща подготовка и специализирали се след това в търсенето и откриването на противникови котвени и дънни мини. Използването им става по следния начин: на морското дъно се разчертават мислено правоъгълници с ширина 20 м. Задачата се състои в това, тези пълочи да се протраят, като двама плувци-разминировачи са опънали една връв и я вла-

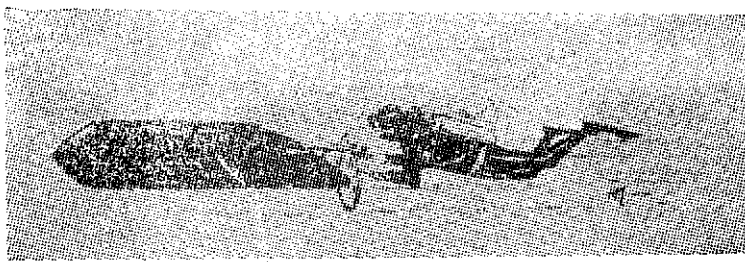
на собственото командване, при невъзможност да се обезопаси, тя се взривява. Това става или на дъното, или на повърхността, след прекъсване минрена.

Всички подводни плувци, независимо от тяхната специалност, са въоръжени с дихателни апарати, позволяващи им продължително време да стоят и да действуват под вода. От техническите данни, които показват въпросите апарати, и също и от познанията особеностите на подводната работа, зависи до голяма степен резултатът от действията под вода на подводните плувци. Ето защо във Франция през 1915 год. бе създадена тъй наречената „Група за проучвания и подводни изследвания“, дислоцирана в Тулон. Тя представлява един научно-изследователски институт, разполагащ със собствени кабинети, лаборатории, работилници и пр., които се занимава със следните въпроси:

- изучаване физиологическите явления, които настъпват в човешкия организъм в подводно положение;

- установяване на дихателните апарати и специалното облекло на подводните плувци и

- проучвания върху принадлежностите и всички видове инструменти, които се използват под вода.

Пилот на самодвижещо се средство (електрическо торпедо)

чат по дъното, вървейки падълъжно по мислени правоъгълници. Когато връвта се закачи за минрена, вървешето напред спира и, без да се изпусне връвта, трябва да се върви по нея, докато се открие минрена, който и е застонорил. При възможност мината се обезвредява, в противен случай местонахождението ѝ се нанася на карта и собствените сили заобикалят района. Разбира се, ако взривянето на мината няма да уреди на задържа

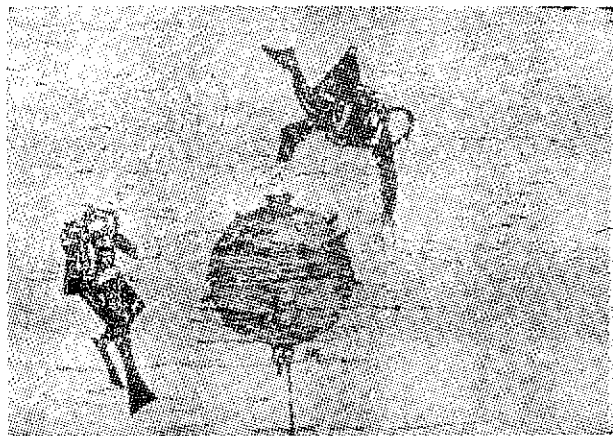
Човешкият организъм, по начало понася безболезнено налягането, което упражнява върху него водата, разбира се, до определени дълбочини.

По-голяма опасност представлява понижаването на налягането при излизането от дълбочина към повърхността, поради което изкачването трябва да става бавно, постепенно. По-опасни за организма са т. н. „преки последиствия от налягането“, които се дължат на ефекта от вдишваните газове (от диха-

телните апарати), а не на механическия резултат от налягането, и могат да предизвикат опасни последици. Така, при престой под вода, част от вдишваните газове се разтваря в организма. При излизане на подводните плувци на повърхността тези газове се отделят от тялото и ако този процес не се контролира икй-строго, довежда до сериозни разстройства.

в). апарати с полузатворена верига: работят с дихателна смес, съдържаща кислород в различни пропорции. Подводният плувец вдишва тази смес, като при всяко издишване част от издишания газ се изхвърля навън.

Апаратите с отворена верига са прости по устройство и сигурни. Апаратите със затворена верига притежават голяма скритност и автономност, но

„Плувци-разминировчици“ обезопасяват открита котвена мина.

Освен това, кислородът, който е неизбежен елемент във всяка дихателна смес, се оказва токсичен, когато частичното му налягане превишава определена граница. А някои токсически свойства на азота довеждат до ефект, известен под името „дълбочинно нийство“ (Nitrogen narcosis). Характеризира се с поразяване на нервната система, предизвикване на конвулсии, подобни на епилептичните и пр.

Подводните дихателни апарати се състоят от източник на дихателни газове и от уред за поднасяне на тези газове под налягане, равно на това на околната среда. Дихателните апарати се делят на три вида, съобразно начина на използване дихателните газове:

а). апарати с отворена верига: използват бутилки със съгстен въздух; подводният плувец го вдишва и изхвърля във водата при всяко издишване;

б). апарати със затворена верига, които работят с кислород. Подводният плувец го вдишва, а друго устройство абсорбира въглеродния двуокис, който се получава; въз от апарата не излиза нищо;

са по-капризни и евентуална повреда може да предизвика и смърт. Апаратите с полузатворена верига притежават междинни качества в сравнение с първите два вида: те имат голямата автономност на апаратите със затворена верига, но притежават по-малка скритност; от друга страна, при подходяща комбинация на дихателните газове, позволяват достигането на по-големи дълбочини.

Към принадлежностите и инструменти, употребявани от подводните плувци, спадат: специално облекло, херметическите часовници, компаси, прожектори, фото-апарати и др.

Многообещаващи перспективи пред подводните плувци разкрива приложението на подводната телевизия.

За пръв път телевизионна камера бе използвана за предаване изображение от подводно положение през 1947 год., по време на експериментания подводен атомен взрив, извършен от САЩ на атола Бикини. Задачата на тази камера беше да предава на един изследователски кораб, където се намираще екранът, изображенията на раз-

рушенията причинени от атомната бомба върху експерименталните кораби и върху морското дъно.

Подводната телевизия бе използвана от англичаните 4 год. по-късно, през 1951 год., когато благодарение на нея, те откриха останките на английската подводна лодка „Ъфрей“, потънала в Ламанш на 80 м. дълбочина. Този успех бе последван и от други. Така, благодарение на подводната телевизия, бе намерен и изваден самолетът тип „Комета“, катастрофирал на 10. 01. 1954 год. край остров Елб.

Спонтанни образи се получаваша до 300 м. дълбочина.

Днес подводната телевизия се прилага главно в три области: в промишлеността, в науката и във военното дело.

В промишлеността тя служи за контролиране изграждането на подводни съоръжения; строеж на пристани и мостове, прокарване на подводни кабели, тръбопроводи и др., за търсене потънали или потопени кораби и т. н. Подводната телевизионна камера има цилиндрическа форма с размери 20 x 35 см. Тежи 10 кг. (в атмосферата). Под водата тя се държи, придвижва и насочва към желания обект от подводен плувец. По такъв начин изобразенията на обекта се появяват на екрана, който може да се намира на кораб, на брега и пр., и строежите, или другата работа, която се върши под водата от подводни плувци или водолази, може непрекъснато да се следи от отговорния инженер или специалист.

В науката подводната телевизия се използва за нуждите на биологията, геологията, хидродинамиката и пр.

В областта на военното дело подводната телевизия се използва за откриването на мини, за проверка подводната част от корпуса на корабите (впоследствие: поправка на място от подводните плувци без корабът да излиза на док), за проверяване състоянието на подводните съоръжения, изложени на ерозията на водата или подводните действия на противника и др.

Вероятно, при по-нататъшно усъвършенстване, когато посредничеството на подводните плувци не ще бъде

вече нужно за придвижване и насочване подводната телевизионна камера, далечно управляваната подводна телевизия ще намери неимоверно голямо приложение във военното дело.

След края на Втората световна война сформиранияте единици подводни плувци бяха частично разпуснати, тъй като генералните щабове считаха, че полето за тяхната дейност се е крайно ограничило, предвид новите засищаци средства.

Въпреки това обаче понастоящем повечето страни продължават да подготвят подводни плувци.

По всичко изглежда, че подводните плувци ще бъдат широко използвани при един бъдещ конфликт. В полза на това гледнище има много доводи. Самият факт, че съществуват подводни плувци, задължава противника широко да развърне сили и средства за тяхното откриване. Ако теоретически е възможно ефективно да се охраняват пристанищата и котлените стоянки с различни стационарни средства (разни засищаци апарати, шумопеленгатори и др.), или с динамични средства (като систематическо бомбометане, далеконепривличаващи мини и др.), то активната охрана на корабите, пристаната и оборудваните води, става практически невъзможна. А именно подобна алтернатива ще бъде налице при една бъдеща война, която неминателно ще бъде атомна, когато корабите, при разсредоточаването, ще трябва да прибегнат и до оборудвани стоянки.

Освен това, ако техниката за откриване на подводните плувци непрекъснато се усъвършенствува, то същото може да се каже и за техниката, която те използва.

А не подлежи на никакво съмнение, че при десантни операции генералите щабове ще използват подводните плувци за разузнаване на бреговата полета, тъй като познанието и на най-малките подробности е от жизнено важно значение за този род операции.

Държейки сметка за всичко това може да се счита, че подводните плувци са род оръжие, пред което се разкриват широки перспективи.

УЧАСТИЕТО НА С. О. МАКАРОВ В ОСВОБОДИТЕЛНАТА РУСКО-ТУРСКА ВОЙНА (1877-1878 г.)

Руско-турската война от 1877—1878 година постави пред сегашно изпитание изпитания Черноморски флот на царска Русия. Пречки за това бяха, както клаузите на Парижкия договор от 1856 г., така и общата икономическа и политическа изостаналост на страната. Перспективите в началото на войната бяха ограничени, предимно отбранителни действия. А края на войната означава още една победа на руското оръжие на Черно море. Причина за този щастлив и малко очакван обрат се явява най-вече използването на новото за времето си минно и торпедно оръжие, под ръководството и командването на забележителния руски флотоводец Степан Осипович Макаров (1848—1904).

Участието на Макаров в Освободителната война е творчески и славен период от неговия живот. В годините преди войната той получава солидна теоретическа подготовка и работи задълбочено под ръководството на големия руски инженер-корабостроител адмирал А. А. Понов. Същевременно Макаров се отзовава съчувствено към прогресивните тенденции на епохата в която живее. В писмо от 18 VIII 1878 г.¹ до бъдещата си жена К. Якимовска Макаров пише, че „от Черниневски и неговата „Какво да се прави“ бях във възторг, когато я четях“. Влиянието на Черниневски и неговия герой се чувствува и по време на самата война, когато Макаров с твърда воля и подчертан оптимизъм осъществява своите планове.

Докато турският флот, обучаван и командван от английски офицери, възлагал надежди на тежките броненосци и разчитал на традиционното „владение на морето“, Макаров с поглед, достиган до бъдещето, гениално прозрял, че малкото минно и торпедно войско се явява много по-резултатно и икономично. Последното съображение особено много важело за руския Черноморски

флот, за чието развитие в периода до войната били положени минимални грижи.

В края на 1876 г., когато един разрыв с Турция се е смятал вече за твърде вероятен, младият лейтенант Макаров пристига в Севастопол. Отначало той подготвя за минни атаки кораба „Аргонавт“, но на 29. XI. 1876 г. командирът на Черноморския флот вицеадмирал Н. А. Аркас му съобщава, че му се предоставя парахода „Константин“, нает от руското общество за параходство и търговия. На 13. XII. 1876 г. Макаров обявява с заповед, че встъпва в командване на кораба.

Макаров отдавал голямо значение на предварителната подготовка на кораба и екипажа му, към които пристъпва незабавно. Цялата негова неуморна дейност до обявяване на войната ярко потвърждава правилото, че успехите на морето се конат в базата в упорити и трудни тренировки.

Започнала трескава подготовка по оборудването и въоръжаването на кораба „Константин“. Монтирани били минни вистрели (пистове) — три на носа и два на кърмата. На кърмата били прикрепени и устройствата за пускане на две буксирни мини. Тяхното разпускане от вихорките било така пригледено, че мините да се насочват настрани и да не се заплитат на винта. Поставени били и пет оръдия.

Главното въоръжение на кораба обаче били минните катери. За пръв път в историята на военно-морското изкуство била устроена плаваща база за малки минни съдове, които трябвало да бъдат превозвани близо до обекта за атака.

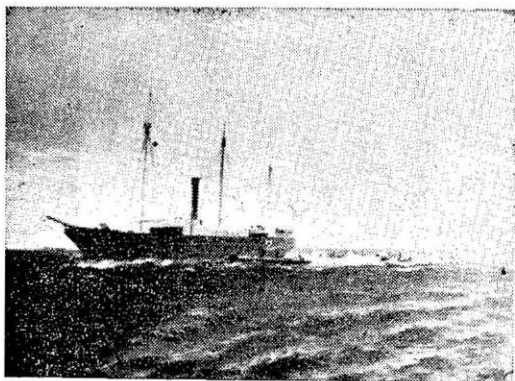
С тази нова и трудна задача Макаров се справил напълно успешно. Механизмите за вдигане на четирите минни катери били така устроени, че то ставало само за 5-7 минути. Осъществ-

¹) Всички дати са по стар стил.

вено било и спускането на катерите по време на ход. Понеже в тях не можело да се поддържат огън и пара, Макаров с тръби докарвал пара от главния котел на кораба и с нея, загревал както водата, така и самите въглища.

В заповед от 26. XII. 1876 г. Макаров обръща внимание, че механизмите и минното въоръжение трябва да са винаги в пълна изправност, дори и при трудните зимни условия, като му се докладва за най-малката неизправност.

Параходът „Константин“
под командуването на Ма-
каров на път за Сулин-
ския рейд—28. V. 1877 г.

Отначало мините на кораба и катерите били зареждани с барут, но от март 1877 г. се използвал отчасти и пироксилина, чиито качества все още не били напълно установени.

Благодарение на интензивния ход на подготовката, в писмо от 26. XII. 1876 г. до вицеадмирал Аркас, Макаров докладва, че командата е попълнена, натоварени са въжа, котви и провизии, катерите оборудвани и въоръжени с буксирни мини, устроено е помещение за минните принадлежности. Темпото на подготвителните работи Макаров определя така: „На хелинга правят всичко за мене, а по едно време буквално целият хелинг работеше за „Константин“.

За успешния ход на подготовката за бойно плаване безспорио голям дял имала значителната научно-изследователска работа извършена от Макаров в навечерието на войната, когато той разработва въпроса за непотопяемостта на корабите. Той следял постиженията на руската и световна наука, осведомен е бил за събития станали чак в Южна Америка.

Макаров не се отказал от своите изследвания и след назначаването му

на „Константин“. По внушение на неговия учител адмирал А. А. Попов, той насочва вниманието си към усъвършенстване на буксирната мина. През февруари 1877 г. той докладва на вицеадмирал Аркас, че е създал нова буксирна мина-крилатка. Тя имала редица преимущества пред употребяваната дотогава мина на Харсей: по-малко забавяла хода на катера, била 6 пъти по-лека и съдържала повече взривно вещество.

Стремелът на Макаров да осъществи в този период своите смели проекти срещнал неколкократно отпор от страна на бездарни и бюрократични царски офицери, които смятали плановете му най-малко за несприемливи. Твърде колебливо действувал прекният му началник вицеадмирал Аркас. В условията на помещицка Русия били необходими много твърдост и воля, за да видят бял свят плодотворите на творческия му гений. Сам Макаров признава, че по време на разглеждане на проекта му за преустройството на „Константин“, проявил „християнско търпение“, както никога до тогава. Решен на всяка цена да осъществи плана си „през есента на 1876 г. младият лейт. Макаров започнал да обсажда началството със записки и доклади.“¹

На 4. I. 1877 г. пригответелните работи били завършени и корабът-майка с катерите на борда си излязъл в открито

¹ Семенов, В. И. Дедущка миноголо флота. Във: Военный сборник, 1909. Цитирано по Врангел, Ф. Отрывки из биографии Степана Осиповича Макарова. В: Морской сборник, 1911, кн. 1. с. 2.

море. Заредили се дни на тежки учения и походи. Ученията се провеждали два пъти седмично. Тренирани били дневни и нощни атаки (като самия „Константин“ служил за обект за нападение), атаки при покой и движение на „неприятеля“, при наличието и липса на бойни заграждения. Екипажите били обучавани също в умение да избягват светлинните на проекторите и в системна сигнализация. Мините-крилатки издържали отлично изпитанията.

В този период корабът „Константин“ се превърнал в истинско средище за разпространяване и усвояване на минното дело. По желание на офицерите от другите кораби два пъти седмично, вечер от 13 до 24 часа, командирът на катера „Чесма“ лейт. Запирени извършвал лекции по минно дело и електротехника. Много офицери идвали лично при Макаров и се сещали за интересувалите ги въпроси. В ученията през м. март взели участие и лейтенантите от дунавския гвардейски екипаж Скридлов и Штакелберг.

Усилената подготовка дала своите положителни резултати. В началото на април 1877 г. Макаров с увереност докладвал, че „Константин“ е в пълна бойна готовност. Старшинският състав бил така добре подготвен, че всеки би могъл да командува сам катер.

При получаване на известие за обявяване на войната 12 април 1877 г., Макаров събрал целия екипаж и произнесъл пламенно слово. „Знайте и помнете, казал той, че нашият параход е най-силния минопоенец в света и само една наша мина е достатъчна, за да потопи и най-силния броненосец. Къдъка ви се честно, че не бих се поколебал да встъпя в бой с цяла турска ескадра и че ние евтино няма да дадем живота си.“ И докато висшите кръгове в Севастопол скептически предричали провал на „палудничавите“ плановете на Макаров, обучените от него моряци с гръмко „ура“ изпратили вълхуването му слова.

На 18. IV. 1877 г. „Константин“ пръв от всички кораби на черноморския флот развял флага си в открито море и открил кампанията срещу турците.

Вечерта на 30. IV. 1877 г. Макаров приближил с кораба „Константин“ батумския рейд и пусал катерите „Наварин“, „Свион“, „Чесма“ и „Миньор“. Те безшумно се насочили към застаналите на рейда броненосци, но когато пред тях се изпречил един турски стра-

жеви кораб, Макаров, който също бил сред атакуващите, решил да го нападне, за да не остане неприятелският кораб в тила му. Катерът „Чесма“ се повдигнал в атака, подвел мината до турския кораб, но тя не се взривяла. Под силния огън на турците катерите се оттегляли.

Първата атака излязла неуспешна. Сам Макаров не бил доволен от резултатите. Все пак, може да се изтъкне, че тази атака демонстрирала наличието на опасни противници за турския флот и потвърдила големите възможности, които изредостанят пощите виласки.

Веднага след атаката при Батум, Макаров докладвал, че е готов за нови бойни действия и поискал сведения за движението на неприятелските кораби. Разрешено му било да излиза на поход по негово усмотрение.

На 28. V. 1877 г. Макаров получавал предписание да се отпрати незабавно към Сулина, където били на котва няколко турски броненосци. Преди потеглянето командирът на „Константин“ държал пламенно реч. На буксир били взети още два минни катера, командувани от лейтенант Пушин и лейтенант Рождественски.

Атаката била проведена след полунощ от влачещите на буксир катери, тъй като тези на „Константин“ били възпрепятствувани от силното вълнение и защитните съоръжения около турските кораби. Лейтенант Рождественски се насочил към броненосца „Иджалис“ и успял да взриви мината си. В движението екипажът на катера успял да поправи повредите в рулевото устройство. Съдновременно атакувал и лейтенант Пушин, но поради повреда в машината, командата на катера му се принудила да го потопи и попаднала в плен.

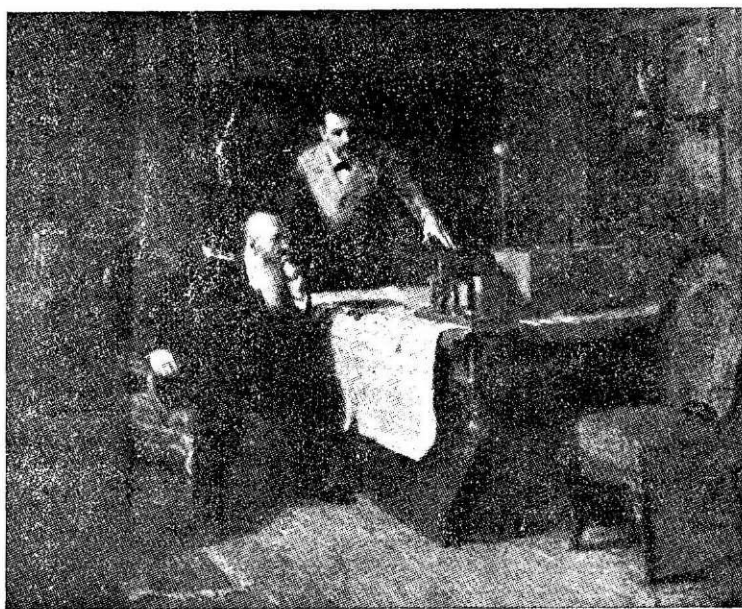
В резултат на тази минна атака турският броненосец пострадал сериозно и бил изваден от строя. Макаров бил награден с орден „Св. Владимир“ IV степен с мечове и бант.

През месеците юни и юли Макаров предприел с поверения му кораб крайсерування по анатолийското ирумелийското крайбрежие, при които били потопени корабът „Османли“ и 8 турски търговски бота. При всички случаи екипажите били предварително прекарани на брега. В тези случаи се проявил характерния за Макаров ху-

манизъм при воденето на бойните действия.

В края на юли „Константин“ придружавал до устието на Дунава корабите от Черноморския флот, определени да действуват по долното течение на реката.

Крайсерувайки по кавказкото крайбрежие, през нощта на 11 срещу 12 август, Макаров приближил рейда на Сухуми и спуснал катерите. Три от тях успешно взривили миниите-крилатки под турския броненосец „Асари Шефкет“ и успешно се оттеглили. При

Изобретателят на радиото А. С. Попов демонстрира пред адмирал Макаров своите постижения.

На 4. VIII. 1877 г. „Константин“ получил спешна задача. Той трябвало да се отправи към кавказкото крайбрежие и да отвлече вниманието на турския броненосец, който дни наред обстрелвал брега и спирал движението на отряда на полковник Шелковников. Този отряд трябвало на всяка цена да мине през прохода Гагра и да нападне турците в тил.

Макаров изпълнил блестящо задачата си. Когато „Константин“ наближил акваторията на броненосеца, последният го забелязал и се втурнал да го преследва. Рисувайки да попадне в плен, или под огъня на турците, Макаров нарочно намалявал хода и това увлякло броненосеца навътре в морето. Оказана била съществена помощ на сухопътните войски.

това оттегляне екипажът на катера „Сипоп“ отбил опита на турците за абортдаж. Само за 7 минути катерите били прибрали на борда на „Константин“ и той се оттегил навътре в морето.

Третата минна атака завършила напълно успешно за руските моряци. Тя ги окуражила и им вдъхнала нова вяра в минното оръжие. „Асари Шефкет“ потънал до половина и местните жители били принудени дни наред да изхвърлят вода от него. Турците им обяснявали, че броненосецът бил блъснат от друг турски кораб и затова потънал.

За сполучливата атака Макаров бил награден със златна сабя, орден „Св. Георги“ IV степен и произведен в чин капитан-лейтенант. Най-ценната награда обаче за него бил успешно

издържания изпит от мините-крилатки при Сухуми. След атаките при Батум и Сулина морското министерство побързало да отрече качествата на тези мини и препоръчало да се действуват на практика само с проверени вече средства. Макаров обаче дълбоко уверен в добрите качества на мините ги приложил и при Сухуми, за което получил нови упреси и забрани. „Тази атака, — пише той, — ме успокои и оправда пред съвестта ми, като ми показа, че постъпвам правилно като пускам катерите на бой с мини-крилатки.“

През време и на самата война големият руски флотоводец не преставал да работи творчески. В центъра на вниманието му са мините катери и тяхното въоръжение. През октомври 1877 г. в докладна записка до вицеадмирал Аркас той предлага да се направят подобрения на бързоходния катер „Чесма“, а именно: да се прибави втори рул зад винта, за да се маневрира по-бързо при опасност и след избягването ѝ да се снесе оттам; да се заостри кърмата на катера, за да се увеличи скоростта; да се направи 6 дюймов диферент на носа за увеличаване на маневреността. Пак през октомври Макаров прави малки видоизменения във фор — и ахтерщевена на „Константин“, които увеличават скоростта му с 1 възел, а чрез увеличаване площта на руля кораба започнал да маневрира по-бързо.

В този период Макаров представи за одобрение чертеж на бързоходен минен катер, който да бъде построен в Севастопол под негово ръководство и наблюдение. Подобно предложение прави Макаров и по-късно, този път на М. И. Кази — директор на Балтийския корабостроителен завод в Петербург. Царското командуване обаче не приема предложението му.

На кап. лейтенант Макаров се падна честта пръв в света да употреби в бой самодвижущата се мина Уайтхед. Но в историята с приложението на торпедното оръжие има още един случай, когато видният учен иноватор се сблъсква с рутината и бюрокрацията на царска Русия.

Още в края на м. юни 1877 г. Макаров съобщава, че е разработил два начина за изстрелване на торпедата, а именно — чрез монтиране на специален плот или под кила. Той прави предложение и за построяване на парни ка-

тери, специално пригодени за изстрелване на торпедата. Неведнаж той молѝ да му се отпуснат минимален брой екземпляри от самото оръжие. Вицеадмирал Аркас отказва под предлог, че торпедата били скъпи, в ограничено количество, а и Макаров не би могъл да ги поддържа в добро състояние. Последният претекст е лишен напълно от основание. Когато след торпедната атака при Батум на 16. 12. 1877 г., самият създател на мините Уайтхед прегледал изстреляните от русите торпедата, той направо заявил, че те са в добро състояние, което прави чест на офицерите, занимаващи се с поддържането им.

Когато все пак катерите на „Константин“ били снабдени с торпедата, явяват се нови препятствия. Отказват на Макаров да пълни торпедата с въздух. През юли и септември той предлага да се проведат атаки с новото оръжие, но не получава разрешение.

От 1 до 14 декември 1877 г. „Константин“, заедно с кораба „Владимир“, пренасял храни при голямо външение до Сочи и Туапсе. От команданта на Потс капитан 1 ранг Обезинов Макаров научил, че на рейда в Батум стоят шест турски военни кораба.

През нощта на 15 срещу 16 декември 1877 г. „Константин“ приближил корабната стоянка и спуснал четирите катера. На специален дървен плот, влясел от „Синон“ и под кила на „Чесма“ били поставени торпедата. Тези съоръжения за изстрелване били, според Макаров, „временни и първобитни“.

В тъмната нощ малките съдове трудно се ориентирали. Най-близо се очертали силуетите на два броненосца. Малко след полунощ, от около 1000 м., лейтенант Зацаренни пуснал торпедо и по този начин — по израза на Макаров — на него „принадлежи честта на първия боен изстрел с това силно оръжие, придобило такава голяма известност“. Торпедото се взривило под броненосеца „Махмудие“. От турските кораби и брега открили силен огън, но въпреки това атакувал и „Синон“. На екипажите се сторило, че и неговата мина се ударила в кораба.

Както се установило по-късно второто торпедо излязло на брега без да се взриви, а първото не избухнало с всичка сила и затова броненосецът бил само повреден.

Използувайки неясните обстоятелства и факта, че „Махмудие“ не потъ-

нал, английският вестник „Таймс“ побързал да обяви атаката за напълно неуспешна. На 17. II. 1878 г. от Бургас Макаров рязко разобличава тези твърдения, „писани от хора настроени недоброжелателно към нас, които с умисъл извращават фактите“.

Като награда за атаката Макаров бил повишен в чин капитан 2 ранг. Но като истинска награда за него цяло да бъде разрешение за построяване на отдалечна замисления бързоходен минен катер, за чието свое предложение той отново напомнил след атаката.

За възторга на съвременниците от победите на Макаров говори писмото на морския офицер лейтенант К. С. Старицки. „Подвизите на „Константин“, пише той, изумяват света и сърцето трепери от радост при съобщенията за храбрите, похождения за изстребване „тъмната сила“ създадена от англичаните на Черно море“.

В началото на 1878 г. турският флот предприел редица пиратски набези по руското крайбрежие като били бомбардирани незащитени селища. Макаров изразил негодуването си от тези варварства и смятал, че те трябва да бъдат примерно наказани. Командуването на черноморския руски флот решило да предприеме контра-бомбардировки с наличните импровизирани крейсери. На 9. I. 1878 г. Макаров получава задача да излезе с „Константин“ в открито море и да отвлече вниманието на турския флот докато другите кораби бомбардират крайбрежието. В изпълнение на задачата на 13. I. Макаров се намирал с кораба си при Потн, където се научава, че на батумския рейд стои голяма турска ескадра под командуването на Гобарт паша. След получено на споменатата дата катерите „Синюп“ и „Чесма“, въоръжени с торпедо, били спуснати на вода. Пред тях се изпречил турският 700-тонен стражени кораб „Ингибах“, когото те атакували почти едновременно от около 800-900 м. И двете торпедо попаднали в целта и турският кораб, прекъснат на две, потънал за няколко минути. Ето как Макаров описва в дневника си този върховен момент: „Параходът полегна на дясната си страна и бързо потъна на дълбото е голяма част от екипажа си. Гръмките викове „ура“ на командите на двата катера известили на ескадрата на Гобарт паша, че нейният стражени кораб е потопен“.

Блестящата торпедна атака при Батум на 14. II. 1878 г. представлява връхна точка в бойните действия на Макаров с кораба „Константин“ през Освободителната война. Тя демонстрирала превъзходството на руските морници в бойното приложение на торпедното оръжие и била достойна награда за настойчивостта и рядката упоритост на нейния инициатор, ръководител и вдъхновител. Адмирал А. А. Попов, при когото Макаров служи преди войната, в поздравителната си телеграма писал: „Позволете ми да се считам не ваш учител, а ваш ученик“.

В края на войната, когато над царска Русия тежнела заплахата от разрыв с Англия, Макаров без колебание заявява, че е готов да атакува английските браненосци и то в техните бази.

Във връзка с английската заплаха руското командуване взело мерки за отбраната на токущо освободеното българско крайбрежие. На 5. II. 1878 г. Макаров и командувания от него кораб били подчинени на адмирал А. А. Попов. След два дена „Константин“ хвърлил котва в Бургаския залив.

В Бургас били стоварени минни, минни принадлежности и други военни материали. Веднага започнало подготовянето на мините и зареждането им с пироксилин, във връзка с проектираните минни заграждения при Босфора и по българското крайбрежие. Ръководейки трескавите приготовления за отблъскване на английската агресия, Макаров отново отделя време за своите научни занимания. Той резултатно изследвал въпроса за влиянието на морските течения върху мините поставени в морето, за дълбочината на която трябва да се заложат и др. В Бургас Макаров работи и върху въпроса за увеличаване скоростта на минните катери до 25—30 възла. За целта, според него, е бил необходим спомагателен двигател със състен въздух, който да бъде включен, макар и за кратко време, в решителния момент на боя.

Личват документи и сведения за връзките на руските моряци и Макаров с българското население. Без съмнение обаче посещението в Бургас е позволило на крайбрежните жители да опознаят екипажа на кораба-герой.

На 22. II. 1878 г. „Константин“ напуска Бургас и се прибира в Севастопол. По-късно той бива определен да устрой минно заграждение във Вар-

ненския залив по план на адмирал А. А. Попов, но на практика това останало несъществуващо, поради преминаване заплахата от английското нахлуване.

Цяла година след свършване на войната „Константин“ извършвал транспортна дейност. Той пренасял пощата, войска и отделни лица по западното крайбрежие на Черно море. През април 1878 г. корабът превозил от Сан Стефано до Одеса мините на дунавския гвардейски скипаж, а през същия месец на следващата година с него пътувал до Ялта княз Дондуков-Корсаков. През май 1879 г. с „Константин“ пътувала до Ливадия българска делегация, която официално съобщила на руския император решението на Първото велико народно събрание.

Успоредно с техническото развитие на минното оръжие, през време на войната Макаров поставя основите и на минната тактика. И в това отношение той се явява истински новатор, поради липсата на онит до войната. Неведнаж Макаров изразявал твърдата си увереност, че минното оръжие има блестящо бъдеще и широко приложение. За него минната война е по същество партизанска война, а „историята показва, че ние русите сме склонни към партизанска война“.

Още в края на 1876 г. Макаров съставя една „Програма за минни излазки“. В нея той развива идеята си за създаване на плаваща база за катерите. Съедновременно той дава пояснение за действията на катерите при различно течение и вятър и условията, които трябва да се спазват при една атака: пълна тайна, строй килватер, излизане от базата на разсълване.

Според Макаров, минната атака се провежда с голямо напрежение и затова е необходимо пълно хладнокровие и бистър ум, а съедновременно командирите на катери трябва да имат гласувано пълно доверие и свобода на действията, за да могат, при нужда, да действуват съобразно обстановка.

През лятото на 1877 г. Макаров съставя и публикува „Правила за провеждане на пощени атаки с минни катери“. В тях той разглежда въпросите за светло и шумо-дисциплината, за светлинната сигнализация и др. За пръв

път тук се поставят проблеми във връзка с тактиката на торпедното оръжие.

След войната прославеният руски офицер обобщава резултатите от проведените бойни действия. На 12. X. 1879 г. той изнася доклад пред офицерите от флота в Петербург, поместен по-късно в „Известия на минния офицерски клас“ (1879, випуск 1) под заглавие „За въоръжението на парахода „Велики кня Константин“ с мини и минни катери“.

Действията на кораба „Константин“ под командването на Макаров през Освободителната война (1877-1878 г.) представляват споха в развитието на минното оръжие. За пръв път то сполучливо било използвано като нападателно средство. Корабът „Константин“ се явява прототип на всички създадени по-късно плаващи бази за катери, подводници и др. Утвърждаването на мините като нападателно оръжие довело до промяна на възгледите и начините за водене на морската война. След войната Макаров пише: „Развитието на минното и механичкото дело отхвърли напълно създадените се с времето понятия за бойната сила на корабите.“ А в своя капитален труд „Разсъждения по въпросите на морската тактика“ той отбелязва: „Успехите на минните катери на Черно море и на Дунава дали тласък на минното дело и предизвикали в 1877 г. създаването на миноносците“ (с. 243).

Научно-изследователската работа извършена от Макаров през войната е ярък пример как науката може да обобщава практиката и след това съответно да ѝ служи.

Успехите си по време на войната Макаров постигнал с голяма постоянност и непреклонност пред рутината и закостенялостта на царската бюрокрация. Не е пресилено да се каже, че преди да спечели една победа срещу турските кораби, той е трикратно винаги да извоюва победа над консерватизма и недоверieto.

Гордост за българския военно-морски флот е факта, че най-добрите наши офицери-специалисти по минно дело, като кап. 1-р Д. Добрев, кап. лейт. Кирил Минков, Стефан Калчев и др. са възпитаници на руската минна школа, чиито традиции те пренесоха у нас.

БОЕН И РЕВОЛЮЦИОНЕН

КАЛЕНДАР

НА ФЛОТА

На 6. 5. 1944 г. от крайбрежните постове „Св. Влас“ и „Бунарджика“ се присъединяват към партизанския отряд „Народен юмрук“ моряците Васил Мачев, Максим Илиев Ганев, Вълчо Пушков, Недялко Камов, П. Танев, В. Иванов, и Васил Тодоров-Асен. С тяхна помощ отрядът се снабдява с три леки картечници, пушки, пистолети и хиляди патрони. В Баняската гора смеяните народни синове полагат клетва пред другарите си, Партията и народа за неотстъпна борба против фашизма.

На 8. 5. 1944 г. в бой с полицията и жандармерията край с. Дюлино, Варненско загива геройски морякът-партизанин Недялко Камов от с. Буховци, Търговищенски окръг, картечар на отряда „Народен юмрук“. Безстрашият моряк води борбата до последния си дъх, когато вражески куршуми го пропизват.

На 9. 5. 1935 г. във варненския затвор бе обесен, едва 23 годишен, видният деец на комунистическото движение у нас Йордан Тодоров Лютибродски, роден през 1912 г. в гр. Врана. Работейки през 1934 г. нелегално в гр. Русе, като организатор на Партията и РМС, той се свързва с ученици от Морското машинно училище-Варна, практикуващи в русенската електроцентраля. Под негово ръководство в Дунавската флотилия се изгражда партийна организация. Във всяко подразделение на флотилията орга-

низацията имала отговорници. Разкрит чрез предателство, Лютибродски е осъден от военния съд на смърт. На предложението за просене на милост, с цената на унижението и предателството, той отговаря достойно: „Аз съм се борил и ще се боря. И ако българската буржоазия ме е осъдила на смърт, това значи, че аз съм бил верен син на своята класа, верен син на своята партия... Подобре мъртва, но жив за своята класа, отколкото жив - но вонящ политически труа.“

На 12. 5. 1922 г. от Варна потегля за Севастопол партийната моторна яхта „Иван Вазов“, с които в този период неведнаж се осъществява презморска връзка с младата съветска държава. След редица преमेждия корабът пристига в Севастопол и предава на съветските власти ценния си товар — 40 тона жито и брашно за гладуващото население от Новожитието — израз на любовта и уважението на българската работническа класа към родевата в бурите Съветска република. На връщане от Русия с яхтата идват в България партийните дейци Икан Орманов, Киро Телялов и Йордан Ценов. Екипажът на кораба се е състоял от прогресивни моряци възпитаници на флота и Морското машинно училище.

На 19. 5. 1945 г. в Русе гражданството устрои особено топло и тържествено посрещане на една част от нашите моряци, взели участие в мино-

чистенето по р. Дунав през Отечествена война (1944-1945 г.). Съвместно със съветските матроси, от които черпеха знания и навици, нашите моряци прочистиха повече от 32500 километра по реката и проведоха зад трал 422 кервана, като с това дадоха своя скромнен дял в борбата за разгрома на фашистка Германия.

На 20. 5. 1946 г. през време на бойно миночистене по румънското крайбрежие, близо до гр. Кюстенджа, загинаха българските моряци отборник Петко П. Гетов, санитарният подофицер Димитър Георгиев Берон и канд. подофицерът Нейчо Василев Енев.

На 27. 5. 1945 г. българският миночистачен кораб „Христо Ботев“ достигна крайната точка на своя славен боев път през Отечествена война — гр. Корнсейбург над Виена. В героичната история на „гвардейския тралчик“ фигурираха вече 12,088 протралени километра, 73 взривени мина и 132 кервана, преведени зад трал.

На 28. 5. 1905 г. в голямата морска битка между руския и японския флот при о-в Цушима участва и забележителният български флотоводец, тогава лейтенант, Димитър Добрев. Като артилерийски офицер на крайцера „Дмитрий Донской“, той, заедно с руските моряци, предпочита стария кораб да бъде потопен, отколкото да попадне в ръцете на неприятеля. Лейтенант Добрев попада в японски плен.

На 1. 6. 1925 г. в Морската полицейска служба — Варна е разкрита комунистическа организация и 28 души са предисдени на военен съд. Над подсъдимите моряци и ученици от Морското машинно училище започват жестоки инквизиции и мъчителни помешения на минното хранилище. Голяма част от подсъдимите получават тежки присъди.

На 1. 6. 1944 г. фашистките палачи от Варна убиват и хвърлят в морето, заедно с други антифашисти, и смелият борец от флота Янко Атанасов Карагяуров.

Осъден на 7 години и половина затвор по процеса срещу морицете-комунисти от 1934 г., той не прекъсва революционната си дейност и в годините на въоръжената борба срещу фашизма. Името на моряка и работника Янко Карагяуров ще остане символ на добър другар и предан до смърт на Партията организатор.

На 5. 6. 1945 г. след успешно изпълнение на всички поставени задачи, миночистачният кораб „Христо Ботев“ взема участие в парада на Краснознаменната съветска дунавска флотилия, състоял се във Виена.

На 15. 6. 1944 г. фашистките палачи убиват Серги Иванов Чоиков от с. Белица, Благоевградски окръг, партизанни отряд „Никола Парагунов“, попаднал в ръцете на полицията след тежко сражение в м. Равел. На изтезанията морякът-партизанин, възпитан от РМС, отговаря с гордо мълчание и посреща смъртта с песен на уста.

На 23. 6. 1944 г. в бой с полицията и жандармерията загива край с. Бърдарево, Варненско морякът-партизанин Максим Илиев Ганев — „Бакиша“. Постъпил като доброволец във военноморския флот, той скоро усвоява до майсторство водлазното дело. Заради прогресивната му дейност го изпращат в крайбрежен пост, с цел да го изолират. От там обаче на 6. 5. 1944 г. Максим Илиев се присъединява към отряда „Народен юмрук“. Тежко ранен, без боеприпаси, той остава сам срещу врага и успява да прикрие изтеглянето на другарите си.

На 25. 6. 1943 г. като участник в бойна група в София загива Сбъб Дичев от с. Вълчи дол, Варненски окръг, възпитаник на Морските специални школи при флота, участвувал в протестни акции в защита на подсъдимите моряци-комунисти през 1934 г. и като интербригадист в Испанската гражданска война през 1936 г.

ВОЕННО-МОРСКА ХРОНИКА

Хрониката е съставена по данни на чуждестранния печат. Поместените в нея сведения свидетелствуват за непрекъснатото въоръжаване и интензивна подготовка на империалистическите страни към агресивна война.

При разглеждането на тия съобщения следва да се има предвид, че отделни данни на чуждестранната преса и преди всичко тия за новите кораби, оръжия и бойна техника изискват критическа оценка и отчитане на пропагандния момент.

КОРАБОСТРОЕНЕ

ЯПОНИЯ. В съответствие с втория перспективен план за развитие на въоръжените сили, шабът на японската флота разглежда въпроса за преминаване към строителство на големи подводни лодки с водоизместване от 1,500-2,000 тона. Те ще бъдат предназначени, както съобщава агенция Боей пусин, за борба с подводни лодки.

ФРАНЦИЯ. В Лорнан са спуснати на вода стражевите кораби „Балини“, „Дудар де Лагре“ и „Амирал Шарне“ (тип „Командан Ривиер“) с водоизместване от по 1,770 тона.

АНГЛИЯ. Встъпването в строй на първия английски ескадрен миноносец въоръжен със ЗУРС (тип „Каунти“) е запланирано за началото на 1962 год. Както съобщава агенция Франс Прес, корабът ще има установка за пускане на ЗУРС „Си слаг“, две установки за пускане на малки габаритни ЗУРС за близко действие „Си кет“, едно оръдие, вертолет ПЛО, радиолокационна и хидроакустическа апаратура. Спускането на вода на други три кораба от тази серия е определено за 1963 год.

САЩ. Морското министерство на САЩ е направило поръчка за постройката на още четири атомни подводни лодки на обща стойност около 86 милиона долара. Съгласно съобщение на агенция Юнайтед Прес Интернейшънъл, тези лодки ще бъдат от типа „Тресер“ с водоизместване по 3,250 тона.

ИТАЛИЯ. В Италия е спуснат на вода стражевият кораб „Карло Марготтини“. Корабът има водоизместване 1,430 тона и максимална ходова скорост — 28 възла. Въоръжението му ще се състои от три 76 мм. универсални оръдия, два 40 мм. зенитни автомата, тритръбен апарат за

противолодъчни торпеда и два реактивни бомбомета.

АНГЛИЯ. Морският министър на Англия Каррингтон е заявил в палатата на лордовете, че в скоро време английското адмиралтейство ще даде поръчка за постройката на втора атомна подводна лодка. Каррингтон е добавил, че през текущата година в английски заводи ще продължи строителството на 11 дизел-електрически подводни лодки.

ШВЕЦИЯ. В корабостроителницата на компанията „Конкум“ в Малмьо е била спусната на вода подводната лодка „Дракен“ със стандартно водоизместване 1,000 тона.

ФРАНЦИЯ. В Шербур е бил спуснат на вода тралчикът „Зиген“ — последният от серията немагнитни тралчици, построени във Франция за нуждите на западно-германската флота.

ВЪОРЪЖАВАНЕ

САЩ. В САЩ е пуснат в серийно производство управляемият реактивен снаряд „Зуни“, предназначен за поражения на надводни, въздушни и земни цели. Съгласно съобщение на списание „Астронотикс“, снарядът ще постъпи на въоръжение на самолетите от морската авиация.

ИСПАНИЯ. САЩ са предали на Испания три танко-десантни кораба с водоизместване по 1,110 тона.

ЯПОНИЯ. По данни на вестник „Боей ниппо“, разходите свързани със строителството на нови кораби за военно-морския флот възлизали през миналата година на над осем милиарда йени.

ГАНА. Представител на министерството на отбраната на Гана е заявил, че в Теме — нов пристанищен град, разположен близо до Акра, ще бъде създадена военноморска база.

ФРАНЦИЯ. В състава на френския флот влезли подводните лодки „Морс“ и „Еспадон“ (тип „Нарвал“), с подводно водозместване 1,220 тона. С това е завършено строителството на всичките шест лодки от този тип.

ГФР. Министерството на отбраната на ГФР е съобщило, че към 1963 год. западногерманската морска авиация ще се състои от 22 авиоескадрили и два отряда. Личният състав ще се увеличи до 25,000 души. През март т. г. в морската авиация на ГФР се наброявали 16 ескадрили и един авиоотряд.

ИЗРАЕЛ. В пристанището на Хайфа през м. юни пристигнала втората подводна лодка преоборудвана в Англия. Както писа вестник „Маарив“, израелският екипаж на лодката в състав от 56 човека, е преминал подготовка в английския флот.

ЯПОНИЯ. САЩ са сключили с Япония договор за доставката на 42 бр. американски зенитни управляеми реактивни снаряди „Тартар“. По данни на японския вестник „Джапанайз нюз“, общата стойност на снарядите възлиза на два милиарда йени. Доставката ще бъде извършена до края на 1961 год.

САЩ. Военно-морското командване на САЩ е сключило договор с фирмата „Аероджет дженерал“ за изработването на серия зенитни управляеми реактивни снаряди „Тартар“. По данни на агенция Франс прес, стойността на договора възлиза на два милиона и половина долара.

БОЙНА ПОДГОТОВКА

ИНДИЯ. На 4 юни т. г. крейсерът „Майсор“ и други кораби от индийския военно-морски флот излезли в Индийския океан за провеждане на четиримесечни етипи маневри. В маневрите ще вземат участие също така и кораби от английския далеконзтичен, индонезийския и малайския флоти.

ФРАНЦИЯ. В началото на м. юни по атлантическото крайбрежие на Франция били проведени противодесантни учения. По данни на вестник „Монд“ в ученията участвували сухопътни части, шабът на лоранския морски район, няколко кораби и части на военно-въздушните сили.

НАТО. От 10 юни т. г. в Северно море са се провели големи военно-морски маневри на НАТО. В тях взели участие кораби и авиация на Англия, Дания и Норвегия.

ШВЕЦИЯ. Шведският брегови флот в състав от 32 кораба, след завършването на проведените през м. юни учения, се отправил на посещение в Копенхаген (Дания), където престоял от 17 до 29 юни.

На 1 юли т. г. в Адриатическо море италианските подводни лодки започнали тактически учения. Както съобщава агенция АНСА, публикувано е било комунике, с което районът на ученията се обявява за опасен за корабоплаване и риболовство.

РАЗНИ

ДАНИЯ. В началото на м. юни т. г. в Дания е пребивавал заместник главнокомандуваният въоръжените сили на НАТО в Европа, английският генерал Р. Гейл. Съгласно съобщение на копенхагския вестник, Гейл е водил преговори с главнокомандувания датските въоръжени сили адмирал Е. Квистгордом. Посетил е военно-морската база на НАТО в Дания—Корсер и други военни обекти.

ЯПОНИЯ. В Йокохама в началото на м. юни е бил на посещение австралийският авионосец „Мелбърн“.

НОРВЕГИЯ. Както съобщава берлинският вестник „Ди фолксармее“ началник-щабът на военно-морските сили на САЩ адмирал Бърк е направил в Осло изяснение от което се разбира, че понастоящем американски кораби превеждат в Северно море изследователски работи, с цел установяване възможностите за използване на атомни подводни лодки в този район.

ИЗРАЕЛ. В Хайфа в края на м. май и началото на м. юни е пребивавал командуваният средиземноморския флот на Англия и главнокомандуващ военно-морските сили на НАТО в Средиземно море адмирал Бингли. По данни на вестник „Маарив“, Бингли е водил преговори с военните ръководители на Израел.

ЯПОНИЯ. На 4 юни т. г. през време на маневрите в Сантарския пролив се сблъскали японските стражеви кораби „Инадзума“ и „Акебоно“. По данни на агенция Асошиейтед Прес и двата кораба получили повреди и останали на ремонт. На борда на „Инадзума“ двама души били убити и двама ранени.

САЩ. Вицеадмирал Д. Х. Сайдс, на когото е присвоено звание адмирал, е назначен за командувач на тихоокеанския флот на САЩ вместо адмирал Хопвуд, който премина в запаса. До сега Сайдс е заемал поста началник на групата по оценка на въоръжението при министъра на отбраната на САЩ.

ЯПОНИЯ. През м. юни т. г. в Йокахама е бил на посещение английският авионосен „Албион“, съпроводен от 11 други военни кораби.

САЩ. Командуването на американския военно-морски флот е съобщило, че през юни т. г. е била пусната неуспешно

балистична ракета тип „Полярис“. Както съобщава агенция Ройтер, неуспехът се дължал на конструкторски недостатък във втората степен на ракетата.

ТАЙЛАНД. Заместник началник щаба на военно-морските сили на Тайланд вицеадмирал Чалемтаран неотдавна е бил на посещение в САЩ, с цел да се запознае със съоръженията на базата за подводни лодки в Гротон.

АНГЛИЯ. От състава на английския флот са изключени скорпийният миноносец „Контест“, стражевият кораб ПЛО „Лох Аркейг“ и големият танкодесантен кораб „Бен Ломонд“.